

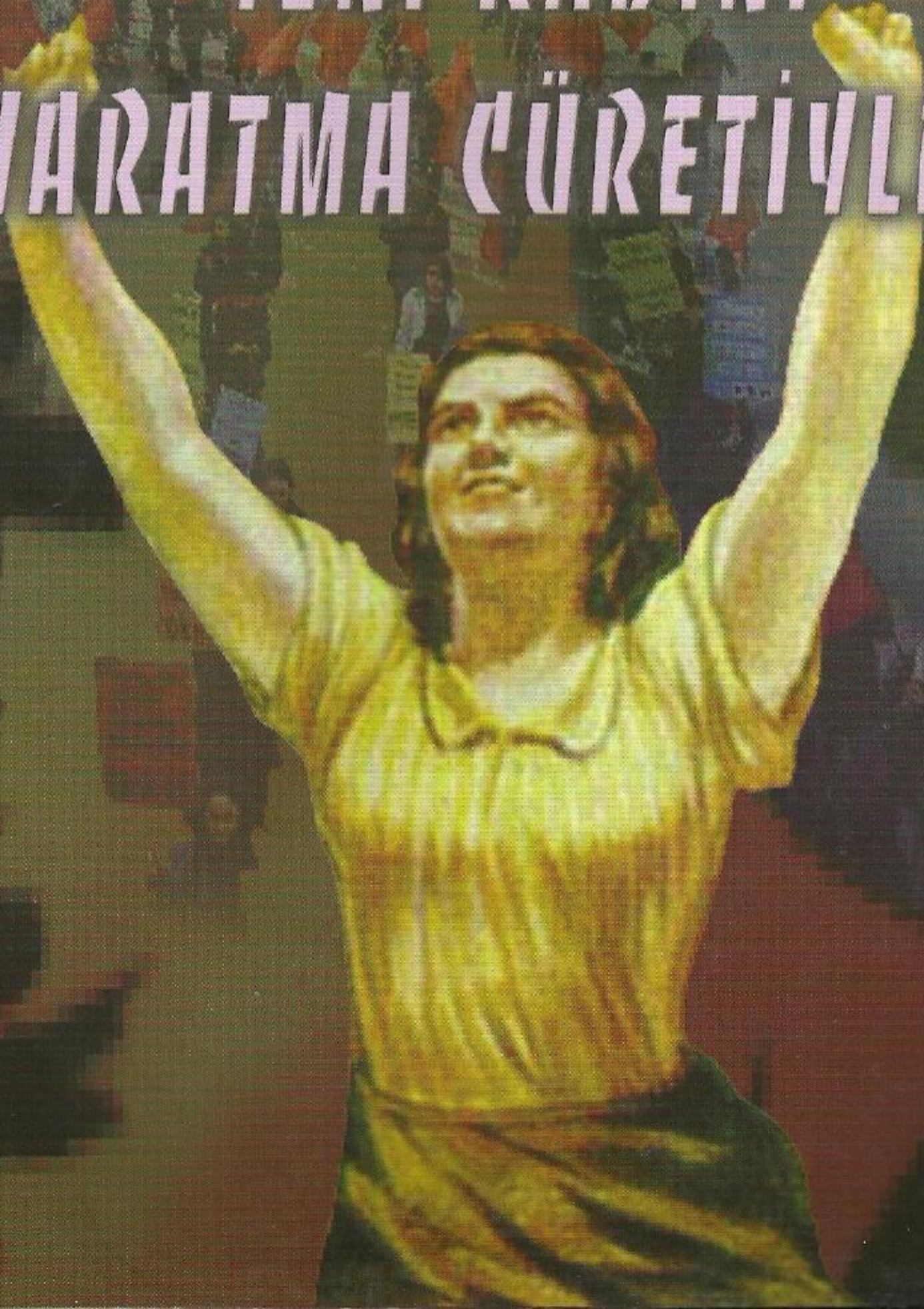

Demokratik Kadın Hareketi

Sayı: 2 • Haziran 2006 e-mail: dkh.bulteni@gmail.com

Bülteni

BUGÜNDEN YARINA YENİ KADINI YARATMA CÜRETİYLE...

Kadın mücadelesine güçlü ve yeni bir soluk katabilmek amacıyla çıktığımız bu yolculukta tekrar karşınızdayız.

Bu sayımızda bugünden yarına yeni kadının yaratılabilmesi amacıyla, örgütlenme, örgütlü kadın üzerine yeniden ve yeniden tartışıp derinleşerek düşündüklerimizi sizlerle paylaşıyoruz. Ve yine kadın mücadelesinde önemli akımlardan biri olan feminizm üzerine yapılan bir araştırmayı; işçi kadınların sorunlarını ve sendikal mücadelesini; kadının görünmeyen emeği olan ev içi üretim üzerine sevgili Meral Apak'ın yazısını ve kutsanan ancak nice acı ara göğüs geren analarımızı anlatan sevgili Sibel Özbudun'un yazısını yayınlıyoruz.

Yasallaşması planlanan ve siyasal varlığını yakından ilgilendiren TMY ile tüm örgütlü kesimi hedef alarak, yaşamımızı F Tipi zindana çevirmeye çalışan ve bizi derinden etkil eyecek olan bu yasanın neler getireceğini iyi kavrayıp yasanın ortadan kalkması için mücadele etmeliyiz.

Günümüzde birçoğumuz, dünyada gittikçe yaygınlaşan hastalıklarla karşı yeterli bilgiye sahip değiliz. Bu nedenle, bu ve bundan sonraki sayılarımızda kadınların karşılaştığı özel sağlık problemlerine ilişkin bilgilendirme amaçlı yazılar yayınlıyacağız.

Eğitim materyalleri açısından önemli olduğunu düşündüğümüz kitap ve filmlerin tanıtımına her sayımızda yer vermeyi düşünüyoruz. Bu sayımızda da nice bedellere rağmen mücadelede ısrarın önemini, coşkulu bir dille anlatan Mitka Gribçe va'nın "Seni Halk Adına Ölüme Mahkum Ediyorum" adlı kitabını seçtik.

Üç aylık periyotlarla çıkarmayı planladığımız bültenimizin bu sayısı Haziran ayının en acılı günlerine denk geldi. Haziran'ın 17'sinde yitirdiğimiz 17 karanfilin kimlikleri, kişilikleri, kararlılıkları, mücadeleleri hafızamızda ve yüreklerimizde tüm canlılığıyla hala koruyor. Kadının kurutuluş mücadelesinde öncüleştiren Berna Saygılı Ünsal'ı anlatarak, O'nun şahsında Mercan'da yitirdiklerimizi

İÇİNDEKİLER

4 Bugünden Yarına Yeni Kadını Yaratma Cüretiyle

4 Feminizm

4 Sendikal Mücadelede Kadının Yeri

4 Görünen Köyün Görünmeyenleri: Kadın ve Ev İçi Emek (Meral APAK)

4 Anneler Günümüz Kutlu(mu) Oluyor? (Sibel ÖZBUDUN)

4 Sesi Yenilgi Tanımayan Kadın: BERNA SAYGILI ÜNSAL

4 Toplumla Mücadele Yasası(TMY)

4 Sağlık: Meme Kanseri

4 Yolcu (Şiir)

4 Mayıs'a Düşen Notlar (Deneme)

4 Tarih Sayfalarından ... Kadınlardan...

4 Kitap Tanıtımı: Seni Halk Adına Ölüme Mahkum Ediyorum

Demokratik Kadın Hareketi Bülteni

Sayı: 2

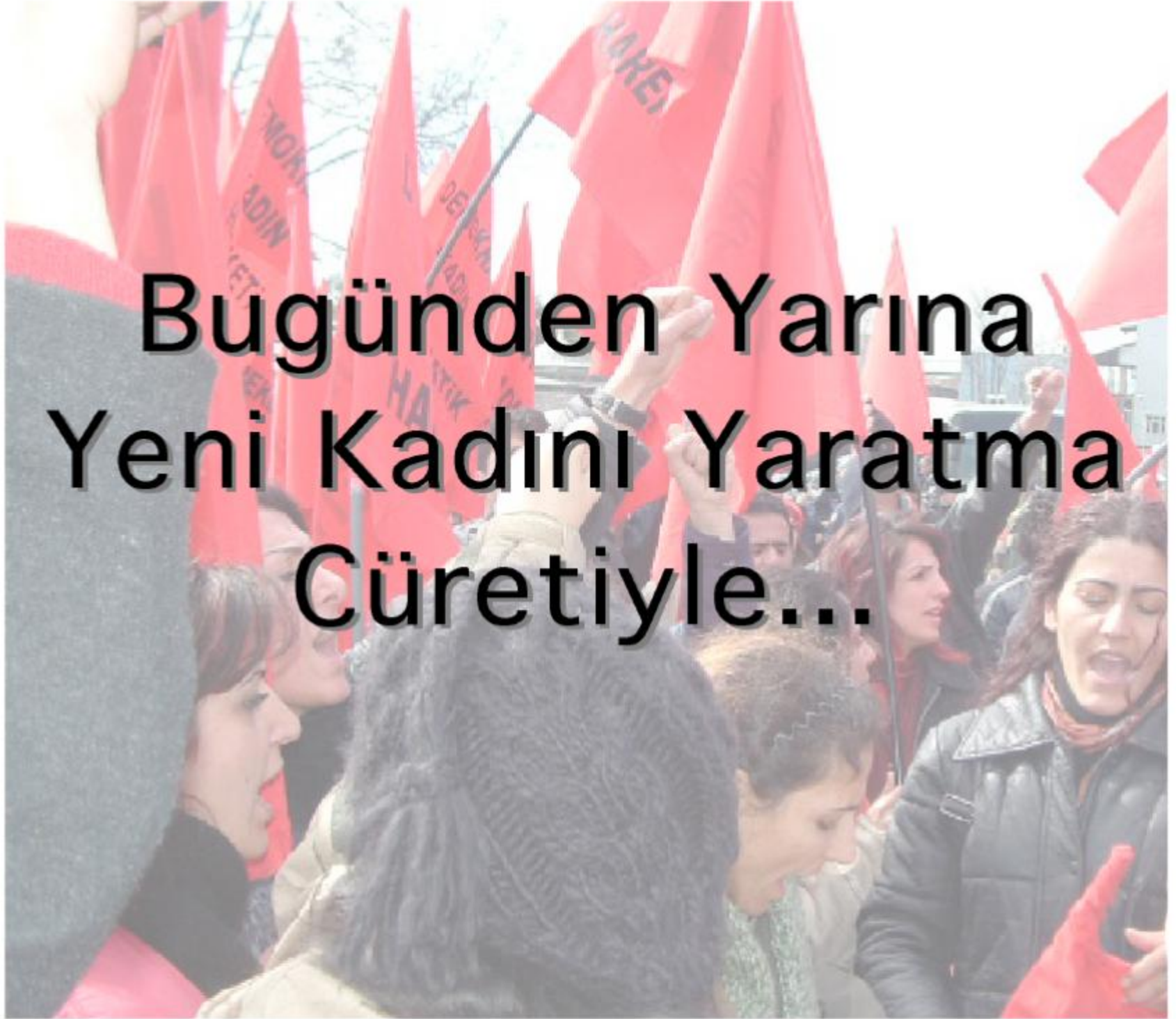
KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışleri Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah. Fındıkzade Saray Apt. No:57/11 Fındıkzade/İst.

Tel: (0212) 584 18 04 -Faks: (0212) 584 18 05 -Dizgi: Kardelen Yayıncılık

Baskı: Kayhan Matbaacılık: Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi D Blok No: 134 Topkapı/İst.

Bugünden Yarına Yeni Kadını Yaratma Cüretiyle...

Yaşamımıza yön veren belirli kavramlar vardır ki bu kavramları algılayışımız aynı zamanda yaşamımızı belirler, yaşamımıza hangi doğrultuda yön verdiğimizi ortaya koyar.

Ancak bu kavramlara yüklenen anlamların karmaşası zaman zaman yaşamımıza da yansıyor.

Bu temel kavramlara yüklenen anlam karmaşasında ve çelişkilerde sınıflı bir toplumda yaşıyor olmamızın etkisinin olduğu gözardı edilemez. Bugün egemen sistem kendi varlığını devam ettirebil-

mek ve gelecekte de hakimiyetini güvence altına almak amacıyla ideolojik ve politik hegemonyasını güncel yaşamla bütünleştiren pekçok silaha sahiptir. Medyasıyla, eğitim kurumlarıyla, ordusuyla ve tüm siyasi kurumlarıyla topyekün bir mücadele yürütmektedir.

Egemenler, devrimci-demokratik mücadeleleri "terörizm" olarak değerlendirmektedir. Bu yolla bir yandan bu kesimlere karşı sürdürdüğü baskı ve zora dayalı mücadelesinin toplum tarafından daha güçlü destek görmesini sağlamaya çalışırken diğer

yandan bilinçli bir dezanformasyon yaratarak geniş kesimlerin bilinçlerini düzeniçileştirmeyi hedeflemektedir.

Egemenlerin bu çabası şaşırtıcı değildir elbet. Hatta bu çabanın bizlerin örgütlü duruşunda bazı zaafılara da yol açtığını, mücadelemizi alternatif kılma uğraşımıza rağmen sistemin belirli yöntemlerinin dışına çıkma noktasında zorlandığımızı da açıkça ifade etmek gerekir.

Buradan hareketle dünden bugüne örgüt, örgütlülük, örgütlü yaşam tarzı ve nasıl olması gerek-

tiği üzerine çokça tartışma yürütmemize rağmen, bu kavramları algılayışımızda temel birçok kavrayış sorunu ile karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

Ancak şunu unutmamak gerekir ki egemenlerin örgütlülük anlayışı ve gerekçesiyle ezilen sınıfın örgütlülük anlayışı ve gerekçesi farklıdır. Ezenler, örgütlülüğü kendi ezen durumunu sürekli kılmak için, ezilenler ise kaybettikleri haklarını geri kazanmak ve özgür olabilmek için isterler.

Bu nedenle örgütlülüğü algılayışımız sistem karşısındaki duruşumuzu ya da sistemin bizde içselleştirmeye çalıştığı iktidarına karşı ne kadar mücadele edebildiğimizi gösteren en temel unsurdur. Bu gerçek, üzerinde önemle durmamızı zorunlu kılar.

Örgütlenme nedir,

nasıl olmalıdır?

Örgütlülük, ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelen kişilerin amaçlarını kollektif bir ruhla ve bilinçle bütünleştirerek ortaklaştırmasıdır.

Ancak bahsettiğimiz örgütlülük, egemenlerin insanı bir kütle gibi algılayan, kimliksizleştiren ve yalnızlaştırarak yabancılaştıran anlayışından tamamen farklı, merkezine düşünen, sorgulayan ve üreten insanı alan ve bunu yaratma amacıyla belirli bir işleyiş, ilişki, disiplin ve sorumluluk ağına sahip olan, gerçekten alternatif bir yaşamın tohumlarını atan bir yapıda olmalıdır.

Tüm bunlardan hareketle sistemin bireyi kimliksizleştirip bir kalıba döktüğü, farklılıkları ve özgünlükleri yok sayan örgütlülük anlayışına karşı gerçekten alter-

natif bir duruş yaratmak istiyorsak, yaratacağımız örgütlülük, devrimcilik adına dahi olsa kitlelerin bir kütle gibi algılanmasına izin vermeyen, onların farklı ve özgün taraflarını örgütlülüğün ortak bilincinde eritmeden bütünleştirmeyi başarabilen bir yapıda olmalıdır.

Kadın sorunu da özgünlüğü ve farklılığı doğrultusunda çözüm arayan özgün ve bağımsız bir kadın örgütlenmesini zorunlu kılar.

Yaşadığımız koşullarda örgütsüz olmak demek, karşımızda örgütlü bir güç olan egemenlerin şekil verdiği bir yaşama boyun eğmek demektir. Birey olarak ayakta kalacağını ve kirlenmeyeceğini iddia etmek, safça ve gerçeklikten uzak, bilimsel olmayan bir yaklaşımdır.

Bugün kadın örgütlenmelerinin gerekçesi de özünde bu zorunluluğa dayanmaktadır. Ancak kadına bakış açısında kırılmayan feodal değerler nedeniyle demokratik kitle örgütüllüklerinin ve birçok devrimci kurumun bile gereksiz gördüğü bir ayrışma olarak ifade edilmektedir.

Bugün toplumun genelinde kendi sorununa duyulan yabancılaşmanın en ciddi boyutu ve en özlü ifadesini kadına, sorunlarına ve mücadelesine bakışta yakalamak mümkündür. Bu yabancılaşmanın en fazla içselleştiği kesim de yine kadınlar olmaktadır.

Özgünlüklerin ve farklı ihtiyaçların görmezlikten gelinmesinin ne demek olduğunu, yüzyıllardan beri ikinci sınıf cins olarak yaşayan kadınlar çok iyi bilmektedir.

Her birimizin farklı insanlar olduğu unutulurken kadın olmanın "kadınlık" durumuyla sınırlandırıldığı ve tek bir formüle dönüştürüldüğü bir yaşama ayak uydurmak zorunda kalmışızdır. Ve tüm bu yalnızlaştırma ve yabancılaştırılma çabaları içerisinde iki kat ezilen, sömürülen ve görmezden gelinen kesimi, kadın oluşturmaktadır.

Kadınların yaşamına yüklenen anlamın eşlik, annelik, namus vb. kavramlarla şekillenen sorumluluklar olduğunu her zaman dile getiriyoruz. Kadınların yaşam alanı neresi olursa olsun ev kadınlığı kimliğini gittikleri her yere taşıyorlar. Evde işi ve yaşam nedeni çocuk bakımı ve ev işleri iken, işte de bu sorumluluklarını aksatmayacak tarzda bir varlık göstermesi ölçüt alınıyor, gerçek sorumlulukları ev olarak belirlendiğinden yarı işçi ve geçici işçi sta-

tüsünün dışına çıkamıyor. Bu durumda kadın ev dışına çıkarak kendi ayakları üzerinde durmasına karşın ev dışında bir de sistemin emek sömürsünün üzerinde en fazla yoğunlaştığı taraf oluyor ve tam bir çıkmaza sürükleniyor. Umutsuzluğu büyüyor. Çünkü kendisini çevreleyen sorunları daha net olarak algılamaya başlamıştır artık. Kadın olarak yaşadığı sorunların sadece kendine özgü olmadığını ve milyonlarca kadının aynı sorunlarla boğuştuğunu fark

Örgütlülüğü yaşamla, yaşamı örgütlülükle bir bütün olarak ele almak ve bu bütünlüğü sağlayacak örgütsel bir işleyişi ve örgütlü yaşam tarzını yaratmak gerekir. Bu örgütsel işleyişi yaratmanın en önemli adımlarından biri de disiplindir. .

eden kadın için kendisi gibi olanlarla bir araya gelebileceği, özgün sorunlarına karşı özgün mücadele yöntemlerini birlikte tartışarak belirleyebileceği bir örgütlülüğe duyulan ihtiyaç artıyor.

Devrimci ve demokrat kesimlerde dahi bağımsız bir kadın örgütlenmesinin gerekliliği tartışmaya devam ederken biz kadınların bu ihtiyacı bilince çıkarması oldukça zor olmaktadır.

Kadınlar yaşadıkları sorunların derinliğinin farkındalar. Ancak bu

sorunlar karşısında ya edilgen bir duruş sergileyerek sessiz kalıyorlar ya da bu sorunlara karşı verdikleri bireysel mücadele sonucunda çoğunlukla yalnızlaşıyor ve çaresizliğe sürükleniyorlar.

Demokratik Kadın Hareketi, bu sessiz boyun eğişlerin altında yatan özgüvensizliği ve kısmi bireysel duruşların çözümsüzlüğe dayanan yalnızlığını kırarak kadını yaşamla ve dolayısıyla örgütlü mücadele ile buluşturmalıdır.

Yani, biz kadınların kendi yaşamımızdan başlayarak çözüm üretebilmemizin, bireysel bir mücadelenin yanında kendi özgüvenimizi yenileyebileceğimiz, öncüleştirebileceğimiz, özgün ve kendimize ait bir örgütlenmeyi gerektirdiğini, bu örgütlü duruşun yarattığı gerçek çözüm gücüyle çözüm kapılarını sonuna kadar zorlayabileceğimizi bilince çıkarmamız gerekiyor.

Örgütlenme zorunluluğunun bilince çıkarılması için bir kavrayış yaratmak gereklidir.

Örgütlülük bir zorunluluktur. Ve ancak bu zorunluluğunun bilince çıkarılması ile varlığını devam ettirebilir. Örgütlülüğün zorunluluğunu bilince çıkarmak ise öncelikle o örgütlülüğün neyin ihtiyacı olduğunun kavranmasını gerektirir. Bu kavrayışı yaratmak için de disiplin, denetim, kesintisiz ve sürekli bir eğitim ve bunları güncel-pratik yaşama uygulayacak araçları yaratmak gerekmektedir.

Demokratik Kadın Hareketi kadınların özgürlük mücadelesinin bugünden başlatılması gerektiğini savunur ve kadınların bağımsız ve özgün gücüyle kendi kurtuluşunu gerçekleştirebilece-

ğini öngörür. Bu perspektifi yaşamla buluşturmanın örgütlü, kolektif bir güçle mümkün olacağını bilmek yeterli değildir. Örgütlülüğü yaşamla, yaşamı örgütlülükle bir bütün olarak ele almak ve bu bütünlüğü sağlayacak örgütsel bir işleyişi ve örgütlü yaşam tarzını yaratmak gerekir. Bu örgütsel işleyişi yaratmanın en önemli adımlarından biri de disiplindir.

Nasıl bir disiplin anlayışı?

Disiplin anlayışımız kör bir disiplin anlayışına değil, bilinçli bir gönüllülüğe dayanmalıdır. Kör disiplin, kişilerin uydukları kuralları, yaşam tarzını bilince çıkarmadan körü körüne itaat etmeleri üzerine kuruludur. Tıpkı sistemin bize dayattığı gibi. Bu asla kabul edilemez. Özellikle biz kadınlara sistem tarafından empoze edilmeye çalışılan bu anlayışa karşı vermiş olduğumuz mücadeleyi kavrayıp bilince çıkararak bu kavrayış temelinde kendi yaşamımıza kendimiz yön verebilmeliyiz.

Örgüt disiplini, aynı zamanda tek tek kişilerin kendi özel yaşamlarına

yön verebilmeleri demektir.

Bu disiplin, yaratılmış olan değerlere göre hareket etmeyi de kapsar. Örgütlülük bilinci, ancak kendi yaşamımızda uygulanırsa kavranır ve katı bir disiplin olarak değil, bilince dayandığı oranda doğallığında uygulanmaya başlar.

Örgüt disiplininin pratikte yaşama geçirilmesi için tek tek kişilerin kendi yaşamlarını örgütlü bir yaşam doğrultusunda disipline edebilmesi gerekir.

Bugün örgütlü olan biz kadınlar dahi sistemin bize dayatmış olduğu yanılsamalardan tam anlamıyla sıyrılabilmiş değiliz. Kadınların mevcut sistemin yaratmış olduğu koşullar içerisinde yaşadığını ve bu çelişkileri yaşamasının bu yönüyle doğal olduğunu bilmekteyiz elbet. Ancak örgütlü olan kadının farkı bu sorunun farkında olarak yeni kadını yaratma amacıyla öncelikle kendinde mevcut olan bu şekillenışı kırmak için mücadele yürütme zorunluluğunun olmasıdır.

Bugün örgütlü olan kadınların mücadeleden uzaklaşmasının ya da mücadeleyle tam anlamıyla bütünleşememesinin nedenlerini irdelediğimizde karşımıza çıkan gerçek, bir yanımsızın mevcut geleneksel

k a -

Mücadelemiz esnasında örgütsel işleyişi ve disiplini yaşamla buluşturmak ve tek tek kadınların yaşamına sokmak esas olmalıdır. Bunu başarmak için de öncelikle örgütlülüğe dair çok temel bir yanılgıdan sıyrılmak gerekir: Örgütlü yaşamla güncel yaşamı birbirinden ayırma yanılgısından.

dın kimliğiyle barışık olmasıdır. Bu konuda birçok örnek vermek mümkün:

Faaliyet içerisinde yer alan bir kadın, anne olduğu zaman mücadeleyi çoğunlukla bırakmaktadır. Yine, ailenin ya da eşinin, sevgilisinin baskısıyla mücadeleden uzaklaşabilmektedir. Örgütlü olan kadınların azımsanmayacak bir kısmı da karşılaştığı bu baskılar karşısında çaresizliğe düşerek boyun eğmekte ve özgüvenini yitirmektedir.

Bizler geleneksel kadın kimliğinden, onun boyun eğen ve başkalarına bağımlı yaşayan karakterinden sıyrılarak yeni ve özgür kadını yaratmanın her şeyden önce çatışmayı göze almakla mümkün olduğunu bilmeliyiz. Bu çatışmayı kendimizden başlatarak çevremizde bizi sarmalayan herkese ve

her şeye karşı yürütebilecek kadar cesur olabilmeli ve sürekli kendimizi denetleyerek kendi gelişim sürecimizi takip etmeliyiz.

Örgütlü faaliyetimiz esnasında yaşadığımız yanlışlar sadece geleneksel değer yargılarıyla da sınırlı değildir. Aynı zamanda küçük burjuva yaşam tarzının birçok olumsuz yönünü de örgütlü ilişkilerimize taşıyabiliyoruz. Örneğin; tembellik, küçümseme, konformizm, kendiliğindencilik, bireycilik gibi alışkanlıklarımıza karşı yeterince mücadele yürütmemekte ve bu zaaflarımız nedeniyle karşılaştığımız zorluklar karşısında direnç göstermekte güçlük çekebilmekteyiz. Örgütsel çalışmalarımızı düzensiz ve ciddiyetten uzak keyfi bir şekilde yürütmekte ve her türlü disipline ve denetime karşı çıkarak anarşist tavırlar sergileyebilmekteyiz.

Yine en sık düşülen hatalardan biri de örgütsel disiplini zedeleyen liberal tavırlar olmaktadır. Mesela örgütlü ilişkilerimizle arkadaşlık ilişkilerimizi karıştırıyor ve örgütsel sorumlulukları hatırgönül temelinde yerine getirme yanlışına düşebiliyoruz. Ya da hataları ve eksiklikleri eleştirmekten kaçınıyor ve kişinin örgütlü yaşamı doğru kavramasını engelleyebiliyoruz. Farklı toplumsal koşulların yaşam pratiği ile şekillenen bizler, örgütlülüğe dahil olurken geride bıraktığımız yaşamın zaaflarını da kendimizle beraber taşıyoruz. Bu zaafların varlığı şaşırtıcı olmamalıdır. Ancak örgütlülüğümüzü ve onun politik-pratik yönelimini bu zaaflar üzerinden değil, örgütlülüğü zorunlu hale getiren temel değerler üzerinden inşa etmemiz gerekir. Yoksa içinde bulunduğumuz ör-

gütlülük alternatif olmaktan git-tikçe uzaklaşır ve sistemle buluşur.

Mücadelemiz esnasında örgütsel işleyişi ve disiplini yaşamla buluşturmak ve tek tek kadınların yaşamına sokmak esas olmalıdır. Bunu başarmak için de öncelikle örgütlülüğe dair çok temel bir yanlışlıktan sıyrılmak gerekir: Örgütlü yaşamla güncel yaşamı birbirinden ayırma yanlışından.

Kendi özgün taraflarını açığa çıkaran kadın çözüm için ilk adımı atmış demektir. Ancak bu kavrayış üretilme beslenmelidir. Yeternek, üretimle buluştuğun da yaratıcılığa dönüşür. Yaratıcılık da ancak örgütlü bir yaşam pratiğinde kolektif bir çabaya dönüşüğünde çözüm olur. Sar sar, yıkar, yeniden yaratır.

Örgütlü olan kadınların büyük çoğunluğu henüz örgütlü değilken nasıl yaşıyorsa öyle yaşamaya devam ediyor ve yine kendisinin uygun gördüğü bir zaman dilimini de örgütsel faaliyetlere ayırıyor. Örgütün ve örgütlülüğün yaşamdan bu kadar dışlandığı şartlarda alternatif ve çözüme dayalı bir örgütlülük yaratmak da, yaşamımızı değiştirip dönüştürmemiz de mümkün değildir. Tam tersine içerisinde bulunduğumuz örgütlülüğü de yozlaştırır ve çözüm gücü

olmaktan uzaklaştırırız.

Tüm bu örnekler yaşanan ve yaşanmaya devam edilen olumsuzlukları göstermekte ve bu konudaki kavrayışsızlığı aşacak somut çözüm yöntemleri bulmayı zorunlu kılmaktadır.

Bu çözüm yöntemlerinin de belirli örgütsel bir işleyiş dahilinde geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Güçlü bir örgütlülük yaratmak için Demokratik Merkeziyetçilik ilkesini örgütlülüğün her kesiminde işlevli kılmak gerekir.

Demokratik Merkeziyetçilik; herkesin düşüncesini özgür bir biçimde savunması, önerilerini sunmasıdır. Bu demokratik yönüdür. Kararlar alındıktan sonra da azınlığın çoğunluğun kararına uyması zaruridir. Bu da merkeziyetçilik yönüdür. Ne gereğinden fazla demokratik ne de gereğinden fazla merkeziyetçi olunmalıdır. Bu hassas dengeyi korumak gereklidir.

Kişilerin düşüncelerini ve önerilerini almadan örgütlülüğe ve örgütsel politikalara dair kararlar almak ne kadar yanlış ise, örgütsel bir karar alındıktan sonra bu kararı uygulamamak da en az birincisi kadar hatalı bir tutumdur.

Örgütsel işleyişi ayakta tutan ve örgütsel bilinci kadınlara taşıyan temel unsurlardan biri de eleştiri-özeleştiri mekanizmasını uygulayabilmektir.

Demokratik Merkeziyetçilik ilkesi ve eleştiri-özeleştiri, politik ve kitlesel bir örgütlülüğün kendini var etmesinin ve kendi amaçları doğrultusunda yeni insanı ve

yeni demokratik kültürü yaratmasının birbirinden ayrıştırılmaz somut parçalarını oluşturmaktadır.

Eleştirmek, bireyin içinde bulunduğu ortamı kavrayışının ve kendini bu değişim ve dönüşüm mekanizmasının bir parçası olarak algılayışının bir göstergesidir. Eleştiri hem bir sorumluluk, hem de bir özgüven belirtisidir.

Özeleştirisi ise, bireyin örgütlü faaliyeti süresince kendini denetleyerek gelişim sürecini değerlendirme kapasitesini gösterir.

Eleştiri ve özeleştirisi, birbirini tamamlayan unsurlardır. Ancak bu ilişkinin doğru kavranması gerekir. Bu noktada eleştiri ve özeleştirisinin niteliği ve hangi zemin üzerinden gerçekleştirildiği önemli olmaktadır. Doğru yöntemlerle yapılmadığı takdirde tahmin edilenin çok ötesinde tahribatlara yol açar.

Örneğin; rahatsızlık duyduğumuz bir konuya ya da kişiye dair fikrimizi ve eleştirilerimizi ulu orta gerçekleştirdiğimiz durumlarda bu tavrımız "dedikodu"nun ötesine geçemeyecek ve doğru yerde ve zamanda gerçekleştirilmediği için çözüm üretememenin yanında örgütlülüğe zarar verecektir.

Eleştirilerin tarzına ilişkin sık düştüğümüz yanılgılardan biri de kişileri hedefleyen ve kişiselleştirilen nitelikte olmasıdır. Bir eleştirinin haklılık payı ne kadar büyük olursa olsun, kişiselleştirildiği ve sorunun sadece hata yapan kişiye yüklendiği durumların örgütlülüğe bir faydası yoktur. Oysa yapılan her kişisel hatanın örgütsel eksiklerle, boşluklarla ve zaafarla ilintisi olduğunu unutmamak gerekir. Hatalı ya da eksik faaliyet yürüten örgütlü bireye bu gerçe-

ği unutmadan yaklaşmalı, eleştirilerimizi o bireyi yıpratmak için değil, hatalarından öğrenmesine olanak tanıyacak, yapıcı bir tarzda yöneltmeliyiz.

Özeleştirisi yapmak, kadının kişisel gelişiminin en önemli ve zor adımıdır. Önemlidir, çünkü attığımız her adımın muhasebesini yapmadan öğrenemeyiz, değişip dönüşemeyiz. Oysa değişme zorunluluğunun sancısını kendimizden başlatarak kitlelere taşıyabilir ve ancak o zaman güven verebiliriz.

Özeleştirisi yapmak zordur.

Bizler geleneksel kadın kimliğinden, onun boyun eğen ve başkalarına bağımlı yaşayan karakterinden sıyrılarak yeni ve özgür kadını yaratmanın her şeyden önce çatışmayı göze almakla mümkün olduğunu bilmeliyiz. .

Çünkü en zor muhasebe, bireyin kendiyle hesaplaşması ve çatışmasıdır. Kadınların kendilerine karşı tarafsız ve dışarıdan bir gözle yaklaşması oldukça zor olmaktadır. Güncel hayatımızda bunun sıkıntılarını oldukça fazla yaşıyoruz. Örneğin; örgütsel faaliyetini aksatan ve eleştirilen kadın, özeleştiriye sadece özür dilemek olarak algılayabiliyor. Hareket ettiğimiz ve yaşadığımız sürece hata yapmamız kaçınılmazdır. Ancak hatalarımı-

zın kaynağına yönelip sorgulamazsak aynı hataları sürekli tekrarlar, hatalarımızdan öğrenemezsek gelişme sürecinden kendimizi mahrum etmiş oluruz.

Eleştiri ve özeleştirisi silahının doğru kullanmamız, ancak belirlediğimiz programlar dahilinde sorumluluklarımızın da belirlendiği somut-pratik örgütsel faaliyet süreci içerisinde olmamızla olanaklı hale gelecektir.

Örgütlü bireylerin ilişkilerinin arkadaşlık ilişkisini aşarak, var olan insan ilişkilerini değiştirip gerçek özgürlük düşünüyü paylaşanların ilişkisine, yani yoldaşlık ilişkisine dönüşmesi gerekir.

Burjuva – feodal kültürün yarattığı yozlaşmış insan ilişkilerinin etkileri, örgütlü yaşam ilişkilerimize dek uzanıyor.

Burjuva-feodal kültürün ben-cilliği, kibirliliği, liberalizmi, başkalarına tapan, bağımlı insan profilleri yaşamımızda sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Bu sorunlar kadınlarla birlikte örgütlülüğümüze de taşınarak belirli sancılar yaratmaktadır. Örneğin; örgütlü kadınlar olarak çekememezlik, kıskançlık, popülizm gibi kimi olumsuz tavırlar içerisine girebiliyoruz. Yine arkadaşlıkla yoldaşlık ilişkilerimizi karıştırabiliyor, feodal duygularla bağlılık duyduğumuz kişileri eleştirmekten imtina edebiliyor, onların olumsuzluklarını görmezden gelebiliyoruz. En fazla rastlanılan sorunlardan biri de yoldaşlık kriterlerimizi örgütlü faaliyetlerimiz üzerinden değil, birbirimizle olan sosyal paylaşımımız ve duygusal bağımız üzerinden şekillendiriyor

olmamızdır. Ve buna benzer birçok sorunu sıralayabiliriz.

Bu sorunlar ne kadar farklı olursa olsun özünde, örgütlülüğe ve örgütlü ilişkilere dair kavrayışsızlık yatmaktadır.

Görüldüğü üzere örgütlülüğe dair yaşanan bütün sorunlar örgütlü yaşamın gereklerini ve amacını yeterince içselleştirmemiş olmamızdan kaynaklanıyor. Bu kavrayış problemini aşmak da, her şeyden önce araştırmaya ve tartışmaya dayalı bir eğitim sürecinin mümkün olduğunca çok örgütlü insana taşıyabilecek yöntemler üzerinde acilen durmakla mümkün olacaktır. Ancak bu eğitim sürecinin örgütsel politik- pratik faaliyetlerin belirli bir çalışma tarzıyla iç içe ve kesintisiz bir tarzda uygulanması zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışma tarzımız, örgütlülüğümüzün özgün yönünü açığa çıkarır ve çözüm yöntemlerimiz, ne kadar yaşamsallaştırma dinamiği taşıdığımızı gösterir.

Kadınların kendi varlıklarında içselleştirmiş oldukları erkek egemen kültürün değerlerini yıkmak, derinleşen özgüvensizlik problemlerini çözümlmek, öncelikle onların kendi içlerindeki gizli enerjiyi, bilinci ve isyanı açığa çıkarmakla mümkün olacaktır. Yani her kadının mevcut yaşama karşı alternatif bir yaşam kurmanın somut yöntemlerini bulması gerekir. Kadının kim olduğunu sorgulaması, ne yapmak istediğini bulması için yeteneğini keşfetmesi gerekir. Kendi özgün taraflarını açığa çıkaran kadın çözüm için ilk adımı atmış demektir. Ancak bu kavrayış üretimle beslenmelidir. Yetenek, üretimle buluştuğunda

yaratıcılığa dönüşür. Yaratıcılık da ancak örgütlü bir yaşam pratiğinde kolektif bir çabaya dönüşüğünde çözüm olur. Sarsar, yıkar, yeniden yaratır.

İşte bir kadın örgütlülüğünün çalışma tarzı, kadınlarda mevcut olan, ancak gün yüzüne çıkmamış olan gizli yeteneklerin hem keşfedilmesinin hem de doğru adımlarla yaratıcılığa dönüşerek çözüm yaratabileceği kendine özgü yöntemler bulmasının önünü açacak tarzda olmalıdır. Bu nedenle poli-

Yani egemen kültürün yarattığı ve bize dayattığı yozlaşmış yaşama ve değerlere karşı çatışmayı dışımızdan değil ta içimizden başlatmak, kendimizi de değişimin içerisine alma zorunluluğunu bilince çıkarmaktır. Kendimize içeriden ve dışarıdan eleştirel bir gözle bakmaya başladığımız an, yaşam irademizi de ne yönde kullanacağımızı belirlemiş ve kendimizi örgütlemeye başlamışız demektir..

tikaya dahil olmanın ancak yaşama dahil olmakla mümkün olacağı bilinciyle kadınların yaşama dair yabancılıklarını kırarak somut üretim ve eğitim araçları üzerinde

yoğunlaşarak dar bir alana, sürece ve mücadeleye hapsedilmeyen istikrarlı, sabırlı ve özverili bir örgütlenme ve çalışma anlayışıyla hareket etmelidir.

Bu mücadele alanı oldukça zor ve sancılıdır. Bu gerçek de mücadelenin uzun erimli olacağını, değişimin ve kazanımların hemen gerçekleşmesinin mümkün olmayacağını göstermektedir. Çünkü, kadının bir taraftan kendisiyle sürekli bir çatışma içerisinde olmasını gerektirdiği gibi aynı zamanda bu çatışmayı kendini çevreleyen tüm baskı kaynaklarına da yaymasını zorunlu kılar. Bu da tahmin edilenden çok daha fazla yıpratıcı ve iki kat emek vermeyi gerektiren bir mücadeledir. Bu nedenle kadınların birçoğu, bu çok yönlü mücadeleyi içeren sürece dahil olmaktan çekinmekte, farklı alanlarda örgütlü olmayı tercih etse bile kadın mücadelesi yürütmekten kaçınmaktadır.

Mücadele yürüten kadınların kendi sorunlarından uzak durmasının ve bu sorunlara karşı mücadeleyi sadece kadın örgütlenmelerinin sorumluluğu olarak algılamasının altında kavrayışsızlık yatmaktadır.

Bu kavrayışsızlık, kadının yaşadığı sorunları dar bir alana indirgeyerek marjinalleştirir.

Eğer bizler birey-kadın olma bilincini taşıyorsak, bu konuda yaşamı değiştirip dönüştürme gücünün ancak yaşamın her alanında bu bilinci içselleştirerek çözüm olacağını ve çözüm üreteceğini unutmamalıyız. Yani işyerinde, okulda, evde, yani yaşamın hangi alanında olursak olalım kadın olarak yaşadığımız sorunları ve nedenlerini kavramadan yaşadığımız her yere aslında kendimizi değil, sadece sorunlarımızı taşımış olu-

ruz. Ayrıca bulunduğumuz yerde ve alanda karşılaştığımız sorunlara da özgün çözüm yöntemleri geliştirmekte zorlanır, kendi varlığınıza yabancılaşırız.

Demokratik Kadın Hareketi, politik bir kadın kitle hareketi olmanın sorumluluğuyla çalışma tarzını belirlerken kadınların farklılıklarını ve özgün taraflarını göz ederek, kadınların inisiyatifini geliştirecek somut araçlar ve politikalar geliştirir.

Bunun için kadınların toplumsal yaşama dahil olabilmelerinin üretimle mümkün olacağı gerçekliğiyle atölye çalışmaları, kooperatifler gibi kadınların hem üretebileceği hem de kendini geliştirebileceği çalışma alanları yaratmalıyız.

Özelde kadın sorununun genelinde ise toplumsal sorunların en yakıcı şekilde hissedildiği günümüzden üzerinden kampanyalar belirleyerek geniş kadın kitlelerine ulaşmayı hedeflemeliyiz.

Örgütlülük, değişmeyen kurallar yaratmanın değil, değişimin kendisinin sürekli kılınmasının aracıdır.

Yeni kadını yaratma özlemi kendimizdeki eskiyi, geleneksel ve feodal değer yargılarını yıkmayı ve değişimi zorunlu kılıyor.

Belirli bir amacı taşıyan her örgütlülük, belirlediği hedefleri gerçekleştirmek için kendine özgü kurallar ve bir işleyiş oluşturur. Ancak bu kurallar, koşullara, ihtiyaçlara ve değişime ayak uydurmak ve değişmeyen tek kuralın değişimin kendisi olduğu ilkesiyle hareket etmek zorundadır.

Bu da değişim sancısını her daim muhafaza etmeyi, derinleşmeyi, bu değişimi eylemle tamamlamayı gerektirir.

Pratik içerisinde varlığını keşfettiğimiz eksikliklerimizi, zaafılarımızı gidermenin tek yolu, attığımız her adımın muhasebesini yapmak, bu muhasebeyi araştırma, paylaşma ve tartışma yöntemiyle bütünleştirerek birer eğitim materyali haline getirip nitel bir güce dönüştürmektir.

Burada eğitimden kastettiğimiz şey sadece belirli konuların araştırılarak tartışılması değildir. Asıl üzerinde durduğumuz nokta, yeni kadını yaratmaya yönelik attığımız her adımı değerlendirerek olumlu ve olumsuz yönlerini tartışmak, tartıştırmak ve ortaya çıkan yeni sorulara, sorunlara cevap bulmak için araştırmalar yapmak, bu yolla örgütlü olan kadınlar arasında ortak bir dil ve kültür yaratmaktır.

Eğitim anlayışımız, klasik bir öğretmen-öğrenci ya da amir-memur ilişkisinin hakim olduğu egemen kültürün değil, öğrenme-öğretme kavramlarının bütünleştiği ve öğrenerek öğretebildiğimiz, karşılıklı diyaloga dayalı Yeni Demokratik Kültür'ün perspektifiyle şekillenmelidir.

Sonuç olarak; örgütlülüğü doğru kavramak ve yaşamımızla bütünleştirebilmek için öncelikle yaşadığımız yanılsamalardan kurtulmak zorundayız. Ve kendi yaşamımızın bilinçli emekçileri olmayı başarabildiğimiz oranda mevcut tüm yanılsamalardan daha çabuk kurtuluruz. Çünkü onları yaşamımızla bütünleştiren şey; bizim egemen sistemle bütünleşen, onunla barışık yaşayan diğer yönümüzdür. Yani egemen kültürün yarattığı ve bize dayattığı yozlaşmış yaşama ve değerlere karşı çatışmayı, dışımızdan değil ta içimizden başlatmak, kendimizi de değişimin içerisinde alma zorunluluğu-

nu bilince çıkarmaktır. Kendimize içeriden ve dışarıdan eleştirel bir gözle bakmaya başladığımız an, yaşam irademizi de ne yönde kullanacağımızı belirlemiş ve kendimizi örgütlemeye başlamışız demektir. Yani, bizim kendimizde var olan burjuva-feodal kadınlara çatışmayı, bu çatışmanın zorluklarını, sancılarını göze almadan değiştirmeyi ya da bizi çevreleyen baskıların kendiliğinden yok olmasını beklememiz hem saf bir hayal hem de yaşam karşısında çok edilgen bir duruştur. Kadının edilgen varlığını inisiyatifli bir varlığa dönüştürmesinin yolları da egemen kültürün değer yargılarıyla değil, kendi özgün örgütlülüğünden ve onun ilkelerini yaşama geçirerek yaratmış olduğu kültürden geçmektedir.

Yani örgütlü kadının önce kendisiyle çatışarak kendini örgütlemesi, içinde bulunduğu örgütlülüğe kendisini örgütleyerek kazanmış olduğu bilinci taşıması, birey olarak örgütlülüğe kendi rengini ve zenginliğini taşıması demektir. Birçok kadının farklı yaratıcı yönlerinden beslenerek kendilerini yaratmış olduğu örgütsel perspektif ve politikaları aksatmadan, kendisini bu politikanın dışında görmeden yaşamına ve örgütsel faaliyetine yayması gerekir.

Böylece örgütün kadına, kadının örgütlülüğe taşıdığı bilinç diyaletik bir bütünlük içerisinde algılanmaya ve pratikte de uygulanmaya başladığı zaman yeni ve alternatif değerler yaratmanın yolları açılmış olacaktır. Yaşamı değiştirmenin örgütlü bir iradesine dönüşen bu güç, egemenlerin içselleştirmiş olduğu kadından kurtulup yeni kadını yaratacaktır.

Feminizm!

Kadının ikinci cinsliğinin tarihi, mağduriyetinin tarihidir. Bizim için incelenmesi ve araştırılması gereken bir dönem olmakla beraber, asıl üzerinde durmamız gereken kadının mağduriyeti değil mücadelesi yani mücadele yöntemleridir. Kadının yaşadığı sorunlara karşı tarihsel süreçten bugüne gerçekleştirmiş olduğu mücadele kadının aynı zamanda tekrar toplumsallaşma ve dolayısıyla çözüm gücü olabilme mücadelesidir. Demokratik Kadın Hareketi, öncelikle geçmişten bugüne kadın mücadelelerini özümsemeli, geçmiş deneyimleri, çizgileri doğru sorgulayarak, doğru bir mücadele hattı ve çizgisi belirlemelidir. Buradan hareketle, kadının demokratik mücadelesinde ve özgürleşme arayışında en

önemli ve ilk akımlardan biri olan feminizmi, çıkışı ve savunularını, gerçek çözümün ışığında yazımızda inceleyeceğiz.

Feminizm ve Feminizmin Kökeni

Burjuva demokratik devrimler sürecinde burjuva demokratik bakış açısıyla şekillenen feminizm, kendi döneminde kadının özgürlüğü için haklı ve gerçek bir kavga bayrağı olmuştur. Modern anlamda bir hareket olarak feminizmin kökeni ilk olarak, kadının eğitim hakkını savunan Lady Mary Wortley Montagu ve Marguis de Condorcet gibi dönemin düşünürlerinin de içinde bulunduğu aydınlanma döneminde görülmektedir. Dünyada ilk feminist kadın örgütlenmesi Hollanda Cumhuri-

yeti'nin güneyinde yer alan bir şehir olan Middelburg'de, 1785 tarihinde kurulmuştur.

Feminizmin en kısa tanımı "toplumda kadının yararlanacağı hakları çoğaltmak ve erkeğe göre eşit kılmak amacını güden bir düşünce akımıdır" şeklindedir. Feminizmin tanımına baktığımızda "toplumda kadının yararlanacağı hakları çoğaltmak ve erkeğe göre eşit kılmak" kısmı ilk aşamada bizde feminizm kadın-erkek eşitliğini savunuyor fikrini uyandırabilir. Evet, savunuyor fakat nasıl bir eşitlik? Çünkü feminizmi, kuramlarıyla, tarihteki yerini ve mücadelesi ile birlikte irdelediğimizde kadın-erkek çelişkisini mutlak ve değişmez kabul etme idealizmi göze çarpmaktadır ve bu değişik türlerdeki feminizmi, kadın-erkek çelişkisini çözüm yönteminde uzlaş-

mazlığı esas almaya yani esas olarak erkek egemen sisteme yönlendirmiştir ki tanımda bahsi geçen kadın-erkek eşitliği de çelişkiyi kabul eden uzlaşmaz mutlak bir eşitlik anlayışıdır.

Kadının insanlaşma ve varoluş mücadelesinde kadın-erkek çelişkisi vardır. Fakat bu çelişki uzlaşmaz bir çelişki değildir. Bunu, çelişkinin kaynağına indiğimizde, yani sınıflı toplumlar gerçekliğinde apaçık görebilmekteyiz. Bilindiği gibi her toplumsal sistemde insan ilişkileri, üretim ilişkilerine göre şekillenir ve egemen olanların bakış açısı, değer yargıları, ahlaki yapısı, kültürü; kısacası ideoloji-

si tüm toplumda egemen olur. Kadınla erkek arasındaki egemenlik ilişkisi ve cins ayrımcılığı sınıflı toplumların dayanak noktalarından biridir ki erkek egemen yapı hem egemen sistemin sonucu hem de onu çekirdek bir şekilde yeniden üretene olmuştur. Tarihi incelediğimizde hiçbir sınıflı toplumda kadın-erkek çelişkisinin ortadan kalkmadığını görüyoruz. Evet, çeşitli biçimler almıştır, fakat ortadan kalkmamıştır. Toplumlar tarihi boyunca nitel olarak değişen üretim ilişkilerinin ve insanlar arası ilişkinin sınıflı toplumlarda değişmeyen tek yanı sadece kadın ile erkek arasındaki çelişki

de değildir. Bunu çok net kafa emeği ile kol emeği arasındaki ve kırsal ile kent arasındaki çelişki de görmekteyiz. Bu çelişkiler üretim ilişkileri ile birlikte çeşitli biçimler alsalar da tümü egemen ideolojinin özünü oluşturmaktadır. Bu nedenle uzlaşmaz bir çelişki değildir. Onu çözmenin yolu çelişkinin kaynağını yok etmekten geçmektedir. Kuşkusuz ki bu süreç kendiliğinden bir süreç değildir. Somut bir çelişki olduğundan bir o kadar da mücadeleyi de içermektedir. Fakat bu mücadele feminizm gibi çelişkiyi mutlaklaştırmaktan değil, kadın-erkek çelişkisinde birlik mücadelesi ve daha üst boyutta

birlik perspektifinden geçmektedir.

Feminizm kuramı, içerisinde barındırdığı kavramları, net yorumlanamadığı bir düşünce akımıdır. Bunu, bazı Feminist düşünceyi savunanlar için “feminist teori içindeki cinsiyet, cinsiyet farklılıkları, cinsellik ve kadın gibi terimler tartışma konusudur. Bu bağlamda kimsenin kendisini %100 feminist olarak tanımlayamayacağı bir ideolojidir” söyleminden feminizmin, feministler açısından da tek başına çok net bir ideoloji olmadığını ortaya çıkmaktadır. Feministlerin kendi içindeki bu farklı anlayışlar feminizmi çeşitli türlere bölmüştür. Tabi ki feminizmin dönemlere ve türlere ayrılmasında hiç kuşkusuz ki toplumsal hareketlerin etkisi büyüktür. Fakat yazımızda sadece tarihte ve bugün yaygın bir görüş olarak karşımıza çıkan liberal feminizm, sosyalist feminizm ve radikal feminizm düşünceleri ve savunuları üzerinde duracağız.

Liberal Feminizm

İlk feministler ya da birinci dalga feministler olarak anılmaktadırlar. Burjuva demokratik devrimler döneminde “liberal feminizm” kuramı içerisinde kadınların sosyal alanda (eğitim vb.) statülerinin kuvvetlendirilmesi için çalışmışlardır. Kadın hakları konusunda mücadelenin ilk akımı olan liberal anlayış, kadının özel alan ile sınırlı kalmasına karşı çıkarak, birey olarak kendini geliştirecek potansiyele sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Liberal feminist teorisinin klasik savunucusu olarak Mary Wollstonecraft kabul edil-

mektedir. Mary Wollstonecraft kuramında “kadınların da erkekler kadar Tanrı’nın yarattığı varlıklar olduğu, daha ciddi bir biçimde eğitilmeleri ahlâksal ve zihinsel yeteneklerini geliştirme-lerine izin verilmesi gerektiği” ve “burjuva erkeğiyle eşitliği- eğitim, hukuk ve siyaset alanlarında eşitliği” savunmaktadır.

Pratikte liberal feminist teorisinin özel alana yeterince eğilememesi, kadınların erkeklere bağımlılıkları, ataerkil ya da erkeğe hizmet eden eğitim sistemi birçok liberal feministi, toplumsal kurumlara karşı, kadınların bir sınıf olduğu düşüncesiyle radikal feminist duruşa doğru kaydırmıştır. Bazılarınca genel olarak var olan kadın ile erkek arasındaki farkların küçük olduğu ve içinde bulunulan koşullar sonucu oluştuğu savunulmaktadır. Diğer bazı liberal feministler ise kadınların erkeklerden farklı olduğunu savunup liberal feminizmin eleştirel düşünme ve kendini geliştirmenin önemini kabul ederek hayatın akıldışı, sezgisel ve genellikle kolektif yönü üzerinde durarak yeni bir tür olan kültürel feminizm anlayışını oluşturmuşlardır.

Bu yeni akım olan kültürel feminizm, aile ilişkileri eril bakış açısıyla düzenlenmiştir. Kadının erkek himayesinde insanca gelişmesi engellenmiş ve bu duruma son vermek için ev hayatında radikal değişiklikler gerektiğini, ataerkil bakış açısının baskıcı, yıkıcı ve savaşçı değerlerinin yerine ka-

dınların olumlu bakış açısıyla kamusal alana ve dine katılmayı savunmaktadırlar. Ayrıca babaların ev hayatına katılımı ile özel alanın zenginleşeceğini ve kamusal alanın annelerin varlığı ile yükseleceğini düşünmektedirler.

Sosyalist Feminizm

Yukarıda bahsettiğimiz birinci dalga feminizmi olan liberal feminizmin kendi içerisinde de bölünmesi, ikinci dalga feminizmini (anlatılar farklılaşsa da) sınıf mücadelesinin yükselişi ile birlikte ortaya çıkarmıştır. Kadının eşit haklar mücadelesine gerek olduğu ve ilk olarak bu dönemde ortaya çıkan kadının “ezildiği” gerçeği tüm feminist kuram-

Kadının insanlaşma ve varoluş mücadelesinde kadın-erkek çelişkisi vardır. Fakat bu çelişki uzlaşmaz bir çelişki değildir. Bunu, çelişkinin kaynağına indiğimizde yani sınıflı toplumlar gerçekliğinde açık görebilmekteyiz. Bilindiği gibi her toplumsal sistemde insan ilişkileri, üretim ilişkilerine göre şekillenir ve egemen olanların bakış açısı, değer yargıları, ahlaki yapısı, kültürü; kısacası ideolojisi tüm toplumda egemen olur.

larca neredeyse ortaklaşılırken anlaşmazlık ezilmenin kaynağı üzerine olmuştur. Küçük burjuvaziden ve işçi sınıfından gelen sosyalist feministler sosyal yapıyı biçimlendiren üretim ilişkileri ve patriarkal aile yapısını ezilmenin kaynağı olarak görmüşlerdir. Sosyalist feminist teorisinin gelişmesinde Marks ve Engels'in önemi büyüktür. Özellikle kadınların bilinçlerinin yükseltilmesinde Marksist tarihsel materyalist görüşlerin etkisi kuşku götürmemektedir.

Sosyalist Feminist anlayışta, ataerkil toplumsal sistemdeki aileye karşı alternatif bir aile tarzı sunulmaktadır. Ataerkil ailenin yerine iş ortaklaşması olan aile biçimi sunulmaktadır. Marksist görüşten etkilenen feminist kuramcılar, Marks'ın kapitalist üretim sürecinde insanın emeğine yabancılaşması öğretisini, asıl kadınların ev işlerinde yaşadığını savunmaktadırlar. Yine sosyalist feminist kuramcılardan Heidi Hartman ise, kadınların emek gücünün erkeklerin denetiminde olmasını ataerkinin dayandığı maddî temel olarak görür. Maddî temeli kadın emeğinin denetimine dayanan cinsel iş bölümünün kendi ideolojisini de yarattığı, toplumsal iş bölümünü değiştirmek için bilinçlenmenin şart olduğunu savunmaktadır.

Sonuç olarak, sosyalist feminist teori Marksist teoriden etkilenmekle birlikte ideolojik yapısının temelini maddî koşullar yerine cinsiyet ayrımı oluşturmaktadır. Emek Marksizm için neyse, cinsellik de feminizm için odur. Marksist teorisinin diyalektik materyalizm yöntemini, feminist teori bilinç yükseltme

olarak yorumlamıştır. Zira, sosyalist feminist teorisinin bu başat varsayımı, bilinç yükseltmenin kendisinin devrimci bir praksis olduğudur. Devrimci praksis kavramı, bir takım alternatif düzenlemeler geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Bu da beceri

Feminizm kuramı, içerisinde barındırdığı kavramları net yorumlanamadığı bir düşünce akımıdır. Bunu bazı Feminist düşünceyi savunanlar için "feminist teori içindeki cinsiyet, cinsiyet farklılıkları, cinsellik ve kadın gibi terimler tartışma konusudur. Bu bağlamda kimsenin kendisini %100 feminist olarak tanımlayamayacağı bir ideolojidir" söyleminden feminizmin, feministler açısından da tek başına çok net bir ideoloji olmadığını ortaya çıkarmaktadır. .

gerektirmeyen, monoton işlerden kaçınarak, insanın kendini geliştirecek işlere yönelerek pratik içinde yeniden örgütlenme biçimleri yaratmaya dayanması anlamına gelmektedir.

Radikal Feminizm

Radikal feminizm 1960'larda

sınıf mücadelesinin gerilemesi ile birlikte yükselişe geçmiştir. Kadınların sömürülmesi ve baskı altında tutulmasının temel nedenini kadınlarla erkekler arasındaki biyolojik farklılıktan ve aile kurumundan türediğini düşünen Radikal feministler içerisinde geniş ölçüde kuramsal düşünceler oluşturan önde gelen kuramcılar Kate Millet ve Shulamit Firestone'dur. Shulamith Firestone ise kadınların baskı altında tutulmalarının temelinde biyolojik cinsiyet farklılıklarının yattığını ve kadınlar doğum ve annelik rolleri ile sınırlandığını söylemektedir ve buna çözüm olarak teknolojiyi kadınların biyolojik kaderlerinden kurtulmak için kullanmak gerektiğini düşünmektedir. Firestone kuramında "insan türünün, her iki cinsin yararı için yalnız bir cins tarafından üretilmesinin yerini yapay üreme alacaktır. Çocuklar her iki cinsden eşit olarak doğrulabileceklerdir. Ya da ikisine de bağlı olmaksızın doğabileceklerdir." Firestone, böylece çocuk bakımının toplumun tüm üyeleri tarafından kolektif bir şekilde üstlenileceğini ve cinsiyete dayalı rol sorumlulukların ancak bu şekilde aşılabileceğini düşünmektedir. Firestone'un bu anlayışı kurtuluşu teknolojiye arayarak ona bel bağlamaktadır. Ayrıca yaşadığımız bu sömürü sistemini sadece annelik ve eş olgusu üzerinden tanımlaması - evet bu sömürünün somutlaştığı bir alandır- sömürü sisteminin diğer alanlarda uyguladığı tüm baskıları

ayrımcılığı görmezden gelerek çözüm yönteminde, kadınları tamamen kaderci bir yaklaşımdan öteye götürmeyecektir.

Yine radikal feminist kuramcı Mary Daly ataerkilliğin dışında bir dünya keşfedilmesi için kullanılan dilin radikal biçimde yıkılması ya da yapısının çözülmesini önermektedir. Ayrıca kadınların lezbiyen olmalarını ve kendilerini baskıdan kurtarıp özgürleştirebilmek için erkeklerden tamamen ayrı yaşamaları gerektiğini savunmaktadır.

Radikal feministler tüm bu savunularını “kadın devleti kurmak” fikrine kadar da götürmektedirler.

Çözüm: kadın-erkek çelişkisinde devrim!

Bu değişik renklerdeki feminizmin çözüm yönteminde uzlaşmazlığı esas aldığını yazımızın başında da belirtmiştik. Kadınla erkeğin mutlak çatışması temelinde feminizmin kadın mücadelesinde geniş bir yelpazesi vardır. Fakat feminist yelpazenin kadın ile erkek arasındaki çelişkiyi mutlak ve çözülmez olarak kavrayışı ve bunu insanın doğasıyla bağlayan idealist bakış açısı; toplumu, sınıfları cinsiyetlere bölüp egemenlerin ekmeğine yağ sürmektedir.

Sosyalist feministler ise, pratikte kadın erkek çelişkisini kavrayış açısından savrulduğu belirttiğimiz sağ hatta karşın, siyasal yelpazede kadın sorununu samimiyetle çözmek isteyen demokratik güçlerin ve sorunun üzerinde yükseldiği ekonomik ve politik zeminin karşısında mücadele eden toplumsal güçlerin bir parçasıdır. Liberal feminizm ve sosyalist feminizm gibi geleneksel feminizm anlayışını sadece demokratik devrim geçirmemiş ülkelerde görebiliyoruz.

Kapitalist ve emperyalist toplumlarda ise feminizm, sadece kadının burjuva feodal cinsel özgürlüğünü kutsayan, burjuva demokrasisini yücelten, demokratik muhtevasını yitirmiş ve erkek düşmanlığı ile sınıfları ve cinslerin sınıf birliğini yıkan bir rol izlemektedir.. Bizim gibi demokratik devrim geçirmemiş coğrafyalarda ise geleneksel feminizmin, kadın mücadelesinde tek başına çözüm gücü olama-

masına/olmamasına karşın demokratik bir muhtevası vardır. Bu nedenle her zaman Demokratik Kadın Hareketi'nin ve toplumsal güçlerin müttefikidirler.

Demokratik Kadın Hareketi olarak bizler, kadının ilkel isyanını politik perspektifle donatmak ve erkekleşen kadının, burjuva demokratizminin cinsel özgürlük yanılsamalarını aşip hem kadın hem de demokrat olmak zorundayız. Çünkü bu kendimiz için kadın olup, kurtuluşumuzun ön gücü olarak erkeği de özgürleştirerek kadın ile erkeğin ilişkisinde devrim yaratacaktır. İnsanlar arasındaki ilişkiler köklü biçimde değişip dönüşmediği sürece kadın ile erkek arasındaki ilişki de çözülmecektir. Bu nedenle insan ilişkilerini sosyo-ekonomik yapı şekillendirdiğine göre kuşkusuz ki bu alt yapılarıdaki değişim her zaman bizim gündemimizde olacaktır. Daha öncede belirttiğimiz gibi kadın ile erkek arasındaki çelişki sınıfların var olduğu tüm toplumsal sistemlerde olacaktır ve Demokratik Kadın Hareketi sınıfların var olduğu tüm toplumsal sistemlerde de olacaktır/olmalıdır. Ancak bu şekilde nihai hedefimiz olan kadın ile erkek arasındaki çelişkiyi doğal bir cins farklılığına dönüştürebiliriz.

Sendikal Mücadelede Kadının Yeri

Sendikaların Doğuşu

Dünyada sendikaların doğuşu buharlı makinelerin kitlesel üretimde kullanılmasıyla başla-

dı. 18. yüzyılın ortalarından itibaren buharlı makinelerin yaygın olarak kullanıldığı İngiltere'de, Fransa'da ve Almanya'da işçiler

son derece kötü çalışma koşullarını iyileştirmek üzere dayanışma dernekleri, yardımlaşma sandıkları kurmaya başladılar. Çünkü o günlerde işçilerin yaşama ve çalışma koşulları çok ağırdı; günlük çalışma süresi 18 saate kadar çıkabiliyor, işten çıkarmalara karşı hiçbir güvence bulunmuyor, kadın ve çocuklar zor koşullarda çalıştırılıyor, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı hiçbir önlem alınmıyordu. 1824 yılında İngiltere'de, 1884 yılında da Fransa'da sendikalar yasal olarak tanındı.

İşçiler, ağır çalışma ve yaşama koşullarına karşı çözüm yolu ararken kapitalistleri zorlamanın gerekli olduğunu kavradılar ve üretimin en önemli unsurunun kendilerinin olduğunu gördüler. İşte bu aşamada işçiler "grev" denen eylem biçimini

buldular. Ücretlerini arttırmak, insanca yaşama koşullarına kavuşmak için topluca işi durdurarak, işverenleri istemlerini kabul ettirmeye zorladılar. 1847 yılında ekonomik bunalımın Fransa'yı karıştırması üzerine 1848 yılında halk ayaklandı. Binlerce işçi kapitalistlerin emrindeki düzenli ordu tarafından öldürüldü. Ve tarihte ilk kez işçi sınıfı ile kapitalistler bu kadar kesin hatlar üzerinde karşı karşıya geldiler.

I. Enternasyonal'le birlikte "Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz" sloganı dünyada bayraklaşmaya başladı.

I. Enternasyonal, 1866 Cenevre Kongresinde 8 saatlik işgünü çağrısı yaparken, 1869 yılında toplanan Basel Kongresi'nde sendikaların her meslek ve işkolunda mutlaka örgütlenmesi, ülke çapında birleşerek sendikal örgütlerin kurulması kararını aldı.

20. yüzyıla girerken kapitalizm yeni bir aşamaya girdi: Tekelci kapitalizm.

Tekelci kapitalizmle birlikte işçi sınıfı üzerindeki sömürü daha da arttı. İşsizlerin sayısı çoğaldı. Eski tip sömürgecilik yeri, yeni tip emperyalist sömürgecilik aldı.

I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın ardından Avrupa sendikalarının istemleri doğrultusunda 1919 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kuruldu.

1945 yılında Paris'te 56 ülke-

den 64 milyon emekçi adına toplanan 272 sendikacı Dünya Sendikalar Federasyonu'nu kurdu. Soğuk savaşın etkisi ile Amerikan, İngiliz ve Hollanda sendikaları 1949 yılında Dünya Sendikalar Federasyonu'ndan ayrılarak Uluslararası Özgür Sendikalar Federasyonu'nu (UHSK) kurdular.

Günümüzde sendikalar, çıkar odakları tarafından işlevsizleştirilmek ve sadece işçilerin kontrol altında tutulduğu örgütler haline getirilmek isteniyor. Bu nedenle "Sosyal Avru-

pa, Emegın Avrupa'sı" gibi kavram kargaşasına yol açan terimler sıklıkla dillendirilmeye başlandı. Ama özellikle Avrupa Birliği'ne üye ülkelerdeki istatistiklere baktığımızda Sosyal Avrupa'nın gerçek yüzünü görebiliriz.

İşsizlik Rakamları:

1995 / 1999 Arası

Almanya 0,3 / 9,4

Fransa 1,6 / 11,7

İngiltere 2,1 / 6,3

İtalya 3,5 / 12,3

1985-95 Arası

Sendikalaşma Oranları

Almanya / %17,6

Fransa / %37,2

İngiltere / %27,7

İtalya / %7,4

Bu istatistiklerin yanında Avrupa Birliği ülkelerinde yaşanan aşağıdaki olaylara da göz atalım:

"Bir dizi AB ülkesinde kabul edilemez boyutlarda çocuk emeği sömürsünün varlığına dikkat çekiliyor. Çok hafif bir düşüş eğilimine rağmen Portekiz'de turizm, tekstil ve inşaat sektörlerinde istihdam edilen pek çok çocuk günde 10 ila 14 saat çalıştırılmakta... Tüm bunların ötesinde ve bütün AB ülkeleri için geçerli olan en kötü uygulama ise kadınlar

ve kız çocukların fahişelik yapmaya zorlanması olgusu. Raporun yazarı Collin Harker, her ne kadar bütün AB ülkeleri 8 temel ILO sözleşmesini ülke yasalarına geçirmiş olsalar da, nitelikli bir hukuk sistemine sahip olan Avrupa ile kadınlara ayrımcılık yapılan, çocukların emeğinin sömürüldüğü ve mahkûmların zorla çalıştırıldığı Avrupa arasında çok ciddi farklılıklar olduğunu belirtiyor."

Ülkemizde

İşçi örgütlenmeleri Osmanlı döneminde başlamış, Kurtuluş Savaşı yıllarında devam etmiştir.

1924 yılında Amele Teali Cemiyeti (İşçi Yükselme Derneği) kuruldu ve bu cemiyetin çatısı altında birden çok sendikal nitelikte örgüt toplandı. 1927'nin sonlarında Amele Teali Cemiyeti "yasadışı bulunarak" kapatılmış ve dernek binasına el konularak örgüt dağıtılmıştır.

1936 yılında Türkiye'de ilk İş Yasası çıkartıldı. 3008 sayılı İş Yasası örgütlenmeyi ve toplu sözleşme hakkını içermiyor ve grevi yasaklıyordu. İlk kez işçi temsilciliği uygulamasını kapsayan yasa, çalışanlara güvenceler getirmiyordu. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı'na doğru halklara yönelik baskılar giderek arttı.

1946'da İşçi Sigortaları Kurumu ve Çalışma Bakanlığı kuruldu ve 1947 yılında ilk kez sendikalar kanunu çıkarıldı. Bundan sonra işçiler hızla sendikalaşmaya başladılar. Ne var ki Sendikalar Kanunu, grevi ve toplu sözleşmeyi yasaklıyordu. Aynı dönemde sendikalaşan işçilere baskılar da arttı. Bölgesel düzeydeki bu örgütlenmeler kısa süre sonra ulusal düzeyde örgütlenmenin gerçekleştirilmesini zorunlu kıldı ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) 1952 yılında kuruldu.

1963 yılında sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakları yasası düzenlendi. 1967 yılına gelindiğinde Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), kuruluş bildirisinde, Türk-İş'in Amerikan yardımlarıyla ayakta duran bir kuruluş

olduğunu, işçi sınıfına ihanet içinde bulunduğunu açıklayarak, işçi sınıfı için alternatif olacağını duyurdu.

1970 yılında siyasi iktidarın; Sendikalar Yasası'nı değiştirmek istemesi, sendikal hak ve özgürlükleri baskı altına almaya çalışması üzerine yüz bin işçi 15 ve 16 Haziran'da İstanbul ve İzmir'de büyük işçi hareketini gerçekleştirdi. 15-16 Haziran hareketi Türkiye işçi sınıfının artık "kendisi için sınıf" olma bilincine ulaştığının somut bir kanıtı olduğunu gösterdi. Bu dönemde birçok sınıf uzlaşmacı sendika, işçileri bu direnişte yalnız bırakmış ve gerçek yüzlerini hiç çekinmeden ortaya koymuşlardır.

1980 askeri darbe ile sendikal hareketteki gelişmeler engellendi. Bu dönemde binlerce sendikacı, sendika görevlisi ve öncü işçiler tutuklanırken darbe ile tüm toplu sözleşmeler "askıya" alındı ve Türk-İş dışındaki konfederasyonlar ve üye sendikaları kapatıldı. Örgütlenme hakkına doğrudan yasak ve kısıtlamalar yanında toplu sözleşme hakkına kısıtlamalar getirildi. İşte sendikal hakların kısıtlandığı bu dönemde işçi ücretleri önemli ölçüde geriledi ve işçiler mutlak yoksullaşma sürecine girdi.

90'larda yükselen mücadele 90'ların sonuna gelindiğinde kanlı bir şekilde bastırılmaya başlandı.

Günümüzde Avrupa Birliği'ne uyum yasaları adı altında sendikal bürokrasinin tekeline bırakılan sendikalar işçi sınıfının ekonomik ve politik taleplerine cevap olmanın çok uzağındadır.

Ülkemizde yanlış sendikal akımların doğurduğu sonuçlardan en önemlisi ekonomizm hastalığıdır. Bu anlayış sendikaların işlevini ekonomik istemler ile sınırlamaktadır.

Sendikal örgütlenme ve faaliyet konusunda acil olan sınıf sendikalarının, devrimci sendikaların inşasıdır. Bunun için sendikal alanda yürütülecek faaliyet en başından itibaren devrimci sendikal muhalefetin örgütlenmesi çalışması olmak zorundadır. Bu, mevcut sarı sendikalara girip onlar içinde çalışmayı dışlamaz. Bilakis ele geçen tüm fırsatların sarı sendikaların sınıf uzlaşmacı, ihanet çizgilerinin ve pratiklerinin teşhiri için kullanılması anlamına gelir.

İşçi Kadın ve Sorunları

Kadınlar ucuz işgücü kaynağı olarak ve erkek işgücünün zor bulunduğu savaş gibi durumlarda kendisine başvurulabilecek yedek bir kaynak olarak görülmeye başlandığı andan itibaren çalışma yaşamına da yoğun olarak katıldılar. Ekonomik kriz, kadınları kocalarına, çocuklara, yaşlılara ve diğer aile fertlerine hizmet etmek için dört duvar arasına kapatan geleneksel değer yargılarına da ağır bir darbe indirdi. Sistemin devam ettiricisi "kutsal aile" kurumu içinde ayrılmaz bir bağı olan kadının yine sistemin çıkarı gereği çalışma yaşamına dâhil edilmesi ikiyüzlülüğün de önemli bir göstergesi durumuna geldi.

Kadının çalışma yaşamında karşılaştığı sorunlar toplumsal değer yargıları, cinsiyetçi iş bölümü, geleneksel rol paylaşımı

ve tüm bunların çalışma yaşamına yansımaları ve burjuva feodal sistemin kaynaklık ettiği erkek egemen değer yargılarından bağımsız değildir. Kadın nerede çalışırsa çalışsın o her şeyden önce ev kadını, anne ve eştir. Ayrıca yaşlıların ve özürlülerin bakımından sorumludur. Toplumun kadına biçtiği bu roller çalışan kadının yükünü iki kat artırmının yanında onun iş yaşamını da etkiler. İşçi kadın hala birçok alanda çalışmamaktadır. Çoğunlukla vasıfsız ve ev kadınlığının uzantısı olan işlerde (temizlik, yemek ve çocuk bakımı vs.) çalışan kadın son derece düşük ücretlerle çalıştırılır. Kadınların çalıştıkları alanların kısıtlı olması, genellikle emek yoğun ve düşük ücretli işlerde çalışıyor olmaları onların emeğine biçilen değeri de ortaya çıkarır. Ülkemizde çoğunlukla sanayi, kamu ve kayıtdışı sektörde çalışan kadınlar zorlaşan hayat şartları karşısında her gün biraz daha çıkmaza sürüklenmektedir.

Sanayi sektöründe: Kadın emeğinin “ucuz” emek oluşu, tekstil, hazır giyim, gıda ve bütün gibi emek yoğun sanayi dallarında daha fazla tercih edilmesine neden olur. Kadınlar sanayi sektöründe birçok sosyal haktan yoksun (enformel) çalışma ilişkileri içinde yer alır. Bu sektörde kısmi sosyal güvence uygulaması bulunsa da sorunun ağırlığı ve yakıcılığı burada da kendini gösterir. Bununla beraber bu alanlardaki eşitsizlikler ve ağır çalışma koşullarına eşlik eden güvencesizlikler nedeniyle bu sektör de kadınlar için itici bir hal almıştır. Özellikle imalat

sanayisinde, kadın işgücünün teknolojik donanımına uyum gösterecek yeterli bilgiye, eğitime sahip olmamasının yanı sıra cinsiyetçi yaklaşım nedeniyle

lendirilmesi ile açıklanabilir.

Kayıt dışı sektörde: “Eve iş verme” uygulamalarını da içine alan ve tarımda ücretsiz işçilik, ev işi, tekstil vb. alanlara kadar

Kadının çalışma yaşamında karşılaştığı sorunlar toplumsal değer yargıları, cinsiyetçi iş bölümü, geleneksel rol paylaşımı ve tüm bunların çalışma yaşamına yansımaları ve burjuva feodal sistemin kaynaklık ettiği erkek egemen değer yargılarından bağımsız değildir.

kadın emeği ikincil konumda görülmektedir.

Kamu sektöründe: Sanayi sektörüne göre daha güvenceli olan bu sektör de kadının gittikçe ağırlaşan sorunlarla yüz yüze gelmesine neden oluyor. Kadınlar, yoğun olarak çalıştıkları eğitim, sağlık ve büro iş kollarında yaratılan hiyerarşide en alta kalıyor. Bu sektördeki kadın oranının artışı bu sektör kapsamına giren iş alanlarının genişlemesiyle ve bu sektördeki bazı işlerin “kadın işleri”, “kadına uygun iş alanları” olarak değer-

yayılan geniş bir yelpazeyi içine alan bir sektördür. Sosyal güvenceden ve iş güvencesinden yoksun bu sektördeki kadınlar sömürünün en ağırına mahkûm edilmektedir. Kentlerde çalışan kadınların yarısından fazlasının (% 56) sosyal güvenliği olmadığı saptanmıştır. Aynı zamanda kırsal kesimdeki kadınlar da ücretsiz tarım işçisi olarak çalışırlar. Türkiye genelinde kırsal kesimdeki kadınların %87,6’sı tarımda çalışırken, 2 milyon 870 bin kadın ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilmektedir.

Kayıt dışı sektör demek devlet açısından vergisini ödememek, işçiler açısından ise; örgütsüzlük, düşük ücret, sosyal güvenceden, uzun çalışma süresi, sağlıksız çalışma koşulları vb. demektir. Kayıt dışılığın önemli bir özelliği de çalışanların çoğunluğunun kadın oluşudur. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki yaklaşık 70 ülkede 2000'den fazla işyerinde çalışan 27 milyon işçisinin %70 ile %90'ını kadınlar oluşturuyor. Dünyadaki Serbest Ticaret ve Üretim Bölgelelerinde 27 milyon kişi çalışmakta ve bunun %90'ını kadınlar oluşturmaktadır.

Bütün bu ağır çalışma koşullarına rağmen emeğinin karşılığını alamayan kadın kimi zaman da sağlıksız çalışma koşulları nedeniyle ölümle burun buruna gelir. Ülkemizde geçen yılın sonunda Bursa'da tekstil işçisi beş kadının yanarak can vermesi hafızalarımızdan hala silinmedi. Çocuk denebilecek yaşta evlerine 'ek gelir' getirme umuduyla yola koyulan bu kadınlar sistemin çarkları arasında sıkışıp kaldılar. Ve yine ülkemizde niteliksiz, emek-yoğun işlerde çalışan binlerce kadın her gün çeşitli iş kazalarıyla ya sakat kalıyor ya da hayatını kaybediyor. Her türlü sosyal güvenceden yoksun bu kadınlar evlerine döndüklerinde kendilerine düşen görevleri yerine getirme uğraşı içine giriyorlar. Bütün bunlar kadınları kendilerini ifade edecek ve insan gibi mücadele etmelerine yardımcı olacak alanlardan uzak kalmasına yol açıyor.

Burjuva-feodal değer yargıları tarafından yazılan senaryoda figüranlık yapan kadın, iş ve eş

dışında kendine zaman ayıramadığı için mesleki gelişimi konusunda ilerleyemiyor ve vasıfsız işçi olarak kalıyor.

İşçi Kadınların Sendikal Mücadelesi Üzerine

Marx, proleterlerin yaşam standartlarını, çalışma koşullarını, iş saatlerini ve ücretlerini iyileştirmeye çabaladıkları her sınıf mücadelesinin, ekonomik olduğu kadar gerçekte politik bir mücadele olduğunu söyler. Bu ekonomik mücadeleyi daha tutarlı, yeterince örgütlü bir şekilde vermek ve ortak çabayla yürütmek için, proletaryanın sendikaları oluşturduğuna vurgu yapar.

Sendikal örgütlenme sınıf mücadelesinde çok önemli bir

yere sahiptir. Sınıf mücadelesinin nasıl bir hatta yürütüldüğünün göstergesidir. Bu nedenle burjuvazinin sınıfın sendikal yapılanmasını özünden saptırmak, içini boşaltmak gibi bir görevi vardır. Günümüzde kitle sendikacılığı adında yaygınlaşan söylemler sendikal anlayışı sınıf bilincinden uzaklaştırmaktan başka bir şey değildir. Sendikalarda yürütülecek ve birbirleriyle bağlantılı olan ideolojik, politik ve ekonomik mücadele hattı belirlenirken sınıf temelinde olmasına dikkat edilmelidir. Sarı sendikalarla kırmızı sendika arasındaki farklar ortaya konulmalıdır.

İşçi kadınların yaşadığı sorunlarla işçi kadınların sendikal örgütlenmeleri arasında direkt bir ilişki vardır. Kadınlar sıklıkla part-time çalışma, geçici süre-

le çalışma, ev eksenli çalışma yöntemleriyle güvencesiz biçimde istihdam ediliyor. Toplumsal değer yargıları kadının iş yaşamına girişini olumsuz etkilediği gibi, sendikal katılımı da etkiliyor. Kadının sendikada görev almaya karar vermesi ev ve iş arasındaki çalışma biçimine üçüncü bir vardiya ekleyerek yaşamını yeniden düzenlemesini gerektirmektedir. Bu çalışma biçimleri kadınların sendikal örgütlenme içinde yer almasına büyük ölçü-

edildiği bir ortamda, sendikaların erkek-egemen yapılarının teşhiri önem kazanmaktadır.

Kadının bir birey olarak algılanmasını sağlamak için bilinçli bir mücadele yürütmek gerekir. Kadının işteki verimini artırmak için özgün sorunlarına eğilmek ve çözüm üretmek zorunluluktur.

Tüm bunların yanında bütün zor şartlara rağmen sendikalar da faaliyet yürüten kadınların ezilen bir cins olmaktan kaynak-

çıkamazlarını şöyle özetliyor: "Genel olarak yürütülen çalışmalar kampanyavari özellikler taşımaktadır. Düzenli, ısrarlı ve talepleri kazanmayı hedefine koyan bir çalışma yerine, 8 Mart, 25 Kasım gibi özel günlerde yoğunlaşan çalışmaların yanı sıra, yasal değişiklik talebiyle yapılan çalışmalarda da kampanya tarzı çalışma yürütülmektedir." Çözüm gücü olarak da: "Kadın komisyonlarında ve işyerlerinde sınıf bilinçli kadınların yürüteceği sürekli bir faaliyet, kadın

emekçilerin sendikaya ve politikaya aktif katılımının önünü açabilir. Emek Hareketi taraftarı kadınların, sendika yayın organlarında kadınların sorunlarına ve eğitimlerine yönelik özel bölüm ayrılmasını, özel broşürler çıkarılmasını talep etmeleri ve birlikte iş yaptığı

Kadınların sınıf mücadelesi içinde inisiyatif oluşturmaları ve politika üretmeleri için örgütlendikleri her alanda özgün mücadelelerini sürdürmeleri gerekir. Bu aynı zamanda mücadelenin seyri için de önemli bir noktada durmaktadır. Özgürleşmek için örgütlü mücadeleye diyen kadınlar özgün mücadele araçlarını geliştirdikleri müddetçe gerçek bir kurtuluşu da hazırlamış olacaklar

de engel oluyor. Sendikalarda örgütlenen kadınların var olan erkek-egemen düşünce nedeniyle karar alma mekanizmalarından uzak kalması kadınlara ilişkin özgün politikalar üretilmesini de ortadan kaldırıyor. Sarı sendikaların sınıf uzlaşmacı karakterleri erkek egemen zihniyeti barındırdıklarının açık bir göstergesidir. Özellikle, sendikaların seçimle ve atama yoluyla gelinen organlarında kadınların son derece az sayıda temsil

li farklı talepleri önemsenmiyor, ikincil kabul ediliyor. Erkek egemenliği tüm alanlarda olduğu gibi sendikal alanlarda da iktidarını sürdürüyor. Bu durumlar da kadınlara sendikal örgütlenmeyi itici kılabilir.

Günümüzde sendikalarda görev yapan birçok kadın aynı sıkıntıları yaşıyor. KESK ve DISK gibi sendikalarda görev yapan kadınlar sorunların erkek-egemen anlayıştan kaynaklandığını dillendiriyorlar. Bu konuda KESK, kadın çalışmalarının

kadın emekçilerle yayın hazırlanmasında görev almaları, hem kendilerini hem de ortak üretme kültürünü geliştirecektir. Böylece, sendikalar ve dolayısıyla kadın komisyonları üçüncü bir vardiya gibi değil, kadın emekçilerin birlikte üreteceği, hatta "nefes alacağı" bir durak olarak algılanabilecek, çekim merkezi olabilecektir." diyor.

Sendikalarda Nasıl Bir Yol İzlenmelidir?

İşçilerin dil, din, ırk ayrımı yapmadan sömürüye karşı mü-

cadele etmek için bir araya geldikleri ve kendi alternatiflerini oluşturdukları sendikalar, programlarında cinsel kimliği yok saymaya devam ettikleri sürece başarıyı yakalayamayacaktır. Bu durumu çözebilmek için sendikalarda kadınların kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarının tespiti ve çözüm yolları özgün politikalarla belirlenmelidir.

Ülkemizde çalışma yürüten kadın kurumlarının da işçi ve emekçi kadınların yaşadıkları sorunlara ilişkin özgün çalışmalar yürütmesi bugün için bir zorunluluktur. Demokratik Kadın Hareketi olarak yayımladığımız deklârasyonda konuya ilişkin taleplerimizin bu konuda öğretici olduğunu söyleyebiliriz:

Demokratik Kadın Hareketi;

4 Sendikal hareket içerisinde kadını sınıf kimliğiyle ifade edecek ve kadın mücadelesini örgütleyip bu mücadeleye yön verecek özgün örgütlenmeler ve çalışmalar yapılabilmesi için sendika yönetimlerinde kadın komisyonları ve kadın sekreterliklerinin açılmasını,

4 Eşit işe eşit ücret, toplu sözleşme, grevli sendikal hak isteminin kabul görmesini,

4 İş yoğunluğunun dikkate alınarak çalışma saatlerinin 6 saati geçmemesini,

4 Evlere işe giden ya da eve iş alan (kayıt dışı sektör de çalışan) kadınların sosyal güvencelerinin sağlanmasını,

sendika, kooperatif, dernek vb. örgütlülüklerinin yaratılmasına,

4 Kadına doğum öncesi 3 ay, doğum sonrası 6 ay boyunca ücretli izin verilmesini, babalara da

doğum sonrası 1 ay ücretli izin verilmesini, emzirme odalarının açılmasını, süt izni

verilmesini, doktor ve ilaç yardımı yapılmasını, yakıt, konut ve çocuk parası gibi sosyal yardımların babaya ödendiği gibi eşit düzeyde anneye de ödenmesini, iş yerlerine gidiş gelişlerde servislerin yaygınlaştırılmasını,

4 Çalışan kadınlara öncelikli olarak sağlıklı iş koşullarının sağlanmasını, regl(adet)

dönemlerinde kadına 2 gün süreli ücretli izin verilmesini,

4 Kadınların çalıştığı işyerlerinde uzmanların ve eğitimcilerin denetiminde kreşlerin açılmasını talep eder.

İş yerinde ucuz iş gücü olarak emeği sömürülen kadın aynı zamanda evde de farklı bir sömürüyle karşı karşıya kalır. Sendikalar kadınların ev içindeki görünmeyen emeğine yönelik de politikalar geliştirmelidir. Ayrıca kayıt dışı ve düzensiz olan alanlarda çalışan kadınların sendikal alanda örgütlenmesi konusunda geliştirilecek projelerin bir an önce hayata geçirilmesi için çalışmalar hızlandırıl-

malıdır. İşçi sendikaları kayıt dışı sektörde çalışanlara nasıl ulaşabilir? Sendikalarda kayıt-dışı sektörde çalışanlara yönelik bir çalışmanın yürütüldüğünden söz etmek zor. Ülkemizde yeterince üzerine düşülmeyen bu çalışmalar dünyanın birçok yerinde sürdürülüyor. Portekiz'de Madeira Nakış İşçileri Sendikası, Avustralya'da Avustralya Tekstil, Giyim ve Ayakkabı İşçileri Sendikası, Güney Afrika'da Serbest Çalışan Kadınlar Sendikası (SEWU), Hindistan'da Serbest Çalışan Kadınlar Örgütü (SEWA) bunlar arasındadır.

İşçi kadınların taşıdıkları yükün göz ardı edilmemesi, onların yaşadıkları alan ve o alanda yaşanan sorunlar üzerinden örgütlenmeleri esas olmalıdır. Örneğin, örgütlü bir işçi kadının çalışma alanı semtte ya da başka bir alandan ziyade çalıştığı işyerinde ve o alana yönelik olmalıdır. Aksi takdirde örgütlü yaşam hem o kadın için bir yük haline dönüşecektir, hem de o kadının yaşadığı sorunlar konusunda çözüm üretmekten uzak olacaktır.

Kadınların sınıf mücadelesi içinde insiyatif oluşturmaları ve politika üretmeleri için örgütlendikleri her alanda özgün mücadelelerini sürdürmeleri gerekir. Bu aynı zamanda mücadelenin seyri için de önemli bir noktada durmaktadır. Özgürleşmek için örgütlü mücadeleye diyen kadınlar özgün mücadele araçlarını geliştirdikleri müddetçe gerçek bir kurtuluşu da hazırlamış olacaklar.

Görünen köyün görünmeyenleri:

Kadınla ev içi

(*) Meral Apak

*Yedi kapılı Teb şehrini
kuran kim?*

*Kitaplar yalnız kralların
adını yazar.*

*Yoksa kayaları taşıyan
krallar mı?*

*Bir de Babil varmış bo -
yuna yıkılan.*

*Kim yapmış Babil'i her
seferinde?"*

(B. Brecht- Halkın Ekmeği)

Dönemlere ilişkin değerlendirmeler yapılırken "büyük" olayların "büyük" sonuçlarından, "büyük saldırıların "büyük" hasarlarından, "büyük" "adamların" "büyük" işlerinden söz edilir. Ben size bu "çok büyük adamların" "çok çok mühim işleri"nden bahsetmek istemiyorum. Bu yıkıcılığın "büyük"lüğü arasında yaşamı "küçük küçük" hanelerde bütün bu "büyük şahsiyetler"e inat üre-

ten ve yeniden üreten, "büyük" kelimesiyle uzaktan yakından özdeşleştirilmeyen, yaptıkları "önemsiz" görülen kadınların "önemsiz" işlerinden bahsetmek istiyorum. Ürettikleriyle görülmeyen, yetenekleriyle görülmeyen, büyük olaylardan

bahsedilirken nerede oldukları düşünülmeyen, "görünen köy"lülerin kılavuzla bile görmediği kadınların yaptıklarından...

Dünyada ev işlerini kimin yaptığı meselesi, çok fazla kimseyi ilgilendiren, ilgisini çeken

Kadınların evde yaptıkları işler de bir üretilimdir. Bunları kadınlar kendileri için yapmazlar. Annelik, ev kadınlığı, iyi eş olma gibi ideolojilerle “seve seve” yaptığımız bu işler aslında karşılığı verilmeyen ve istense bile bu sistem içerisinde verilmesi imkansız olan işlerdir.

bir konu değildir. 1970'lerin sonunda kadınlık durumuyla ilgili olarak Avrupa ve Amerika'da yapılan feminist tartışmaların dışında bu konu kimsenin ilgisini cezbetmeyi başaramamıştır. 1980 sonrasında tüm dünyada kadın hareketinin durgunlaşması ve dünya düzeninin ve toplumsal hareketlerin yeni bir forma bürünmeye başlamasıyla bu konu toplumsal mücadele sahnesinden akademik polemikler sahnesine geçiş yapmış ve konu olarak “görünürlüğünü” toplumsal yaygınlık açısından kaybetmiştir. İş böyle olunca, kadınların kadınlık durumları bir takım mücadele alanlarının konusu olarak işlenmeye ve görünür hale getirilmeye devam etmekle beraber, kadınların evde yaptıkları işler salt erkeklerle kadınlar arasındaki arkaik bir iş bölümü olarak “gele-

neksellik”ten kaynaklı bir mağduriyetmişçesine toplumsal sağduyuda yerleşmiştir. Oysa doğurma işini doğallığında kadının yapmasıyla birlikte neden “annelik” denen toplumsal işi ille de kadının yapmakta olduğunu soran Nancy Chodorow akademik camiadan başka kimselere sesini pek duyuramamıştır.

Sisyphus’un soru taşı

“Neo-liberalizm” ve onun kafadan yapışık siyam ikizi “yeni muhafazakarlık”ın, eski değerlerin altın çağına dönüş şiarı, bugün bu “modern” hatta “modern-sonrası” bile dedikleri çağda kadınları giderek daha fazla ilgilendirmeye başlıyor. İşte bu kritik dönemde bu “çok önemsiz” ve “doğal” kadınlık durumu, bir sürü değişkenin ve bileşenin üzerinde durduğu önemli bir denge tahtası konumuna geliyor. Ve işte o zaman “bütün dünyada ev işlerini neden kadınlar yapar?” sorusu sanıldığı gibi safdil bir soru olmaktan çıkıp, verilen her bir cevapla içinde yaşadığımız sosyal ve ekonomik sistemin nasıl bir gayya kuyusu olduğunu kadınlar cephesinden deşifre eden bir anahtar haline geliyor. Gerçekten de bu soru bir başladı mı, Sisyphus’un taşı gibi devamında gelen sorular her cevaplandığında yeni sorularla teppeye yeniden çıkarılmaktadır, kadınların sırtında. Dünyadaki bütün çocuklara neden kadınlar bakmaktadır? Yaşlılara, hastalara ve sakatlara neden hep kadınlar bakmaktadır? Neden kadınlar evle, özel alanla tanımlanmaktadır? Neden kadınlar

boşandıklarında onca yıl çalıştıklarının karşılığını alamadan kendilerini kapının önünde bulmaktadır? Neden kadınların büyük bir çoğunluğu yarı-zamanlı, düşük ücretli, güvencesiz ve esnek işlerde çalıştırılmaktadır? Neden öğretmenlik en okumuş kadın için bile ideal bir meslektir? Neden onca üretimin arasında bir de dışarıda çalıştığımızda kazandığımız para “aile bütçesine katkı” sayılır? Neden kadınlar savaşlarda tecavüze uğrar? Neden kadınlar namus cinayetlerine kurban gider? Neden gözaltında taciz ve tecavüz bu kadar yaygın? Neden evde yiyecek bir şey kalmadığında evdekilerin karnını doyurma derdi en çok kadınları sarar? Kürtaj neden bu aralar dünyadaki muhafazakâr aktivizmin çabasıyla yasaklanmaya çalışılıyor? Ve neden bu soruları sorarken son soruyu bulamıyoruz?

Kutsal ana, hamarat avrat, vefalı bacı, hayırlı kız evlat

Erkek egemen ideoloji ve tüm toplumun zihninde her gün her aktiviteyle yeniden üretilen erkek egemen bakış bu soruları sormamızı engelliyor ya da sorsak bile bildik alışkanlıklarla geçiştirmemizi sağlıyor. Bir ideolojinin kendisine karşı olan sorulara yapabileceği en iyi şeylerden birisi o soruyu “önemsiz”leştirmektir çünkü.

Kadınların evde yaptıkları işler de bir üretilimdir. Bunları kadınlar kendileri için yapmazlar. Annelik, ev kadınlığı, iyi eş olma gibi ideolojilerle “seve seve” yaptığımız bu işler aslında karşı-

lığı verilmeyen ve istense bile bu sistem içerisinde verilmesi imkansız olan işlerdir. Günlük olarak evde yapılan işler piyasada kreş, lokanta, çamaşırhane, psikolojik danışma merkezi, huzurevi, hastane gibi profesyonel iş yerlerinde para karşılığı üretilen ve “piyasada karşılığı olan” işlerdir. Ancak, aynı işler kadınlar tarafından evlerde yapıldığında piyasa dışı bir statüye kavuşurlar. Sanki yapılan iş farklıdır. Sanki bunlar doğallığında “kendi kendine” olan işlerdir. Sanki çocuklar saksılarda bitkiler gibi kendi kendilerine büyürler. Sanki yaşlılar elden ayaktan düşünce kendi kendilerine bakılırlar, sanki kadınlar zaten iyi bir eş, anne ya da kız evlat oldukları için kendiliğinden insanları doyurur, temizler, paklar ve hizmetlerler. Bu işlerin piyasadaki karşılığının paraya vurulduğunda inanılmaz rakamlara ulaşıldığını biliyor muyuz? Peki ya eğer bu işler kadınların sırtına yüklenmezse ucuz işgücü diye bir şeyin mümkün olmayacağını?.. Halbuki koskoca neo-liberal kapitalizm şu anda bütün varlığını bu işgücü ucuzluğuna bağlamıştır.

İşte bu nedenle “özel alan”, “kamusal alan” ayrımı, gören gözleri perdeleyen bir ideolojik yanılsamadır. Ortada koskoca bir “alan” vardır. Bu alan içerisinde üretim denen şey yapılır ve bu üretimin birçok yönü ve bileşeni vardır. Ev içindeki üretim olmadan “kamusal” alandaki “görünür” ve “değerli” şeylerin üretilmesi mümkün müdür? Aynı habitat içerisinde birbirine göbekten bağlı olan

hatta daha da ötesi birbirini tamamlayarak bir bütünü oluşturan bu üretimleri “alan”lara bölüp sonra da bu alanlardan birisinin üzerine “kutsal” bir takım anlamlar yükleyip, her şeyin piyasada döndüğü bir ortamda piyasa hükümlerinden ayırmak bir arabanın motorunu gizleyerek “bu şey, benzin koyunca çalışır. Araba ayrı şeydir, motor ayrı şeydir” diyerek o aracın nasıl çalıştığını gizlemeye benzer.

Kazananı olmayan bir ideolojik sistem

Erkek egemen ideoloji, kadınları kadınlık durumunda (femenite), erkekleri de erkeklik durumunda (maskülenite) sabitler. Bu üretim biçimin bekasının sağlanması açısından erkeklik ve kadınlık kodlarının üretilmesi ve yeniden üretilmesi şarttır. Kadınlara “kadın gibi” olmak, erkeklere de “erkek gibi” olmak öğretilmeli ve bunlara göre yaşamaları sağlanmalıdır. Kadınların “erkek gibi kadın” olmaları, belli koşullarda ve “hep istisna kalmak kaydıyla” kabul edilebilir bir şeydir. Aslında kadınların aleyhine olan bu durum erkeklerin de o kadar lehine değildir. Erkek egemen ideolojinin de her ezen ideoloji gibi kazananı yoktur. Erkekliğe yüklenen değerler de aslında insan kalıbına aykırı kurgulardır ve erkekler de kamusal alanın erkeklik kurgusunun yükü altında ezilirken hiç de öyle “aslanlar gibi” mağrur değildir çoğu kez. Örneğin intiharlar üzerine yapılan bir araştırmada erkeklerin borç, geçim

ve sorumluluklarının üstesinden gelemediği için intihar ettikleri ortaya konmuştu geçenlerde İstanbul Kadın Platformu’nun düzenlediği sempozyumda. Yani maskülenite erkeklere de bir yükür. Aslında kadınların mağlup oldukları ama yine ortada gerçek bir kazananın olmadığı için karşılıklı mağlubiyet olduğu doğrudur. Eşitsiz ama karşılıklı bir mağlubiyet. Bu davranış ve varoluş kodlarının üretildiği ve başka yerlerde üretilmesinin teminatı olan yer de evlerimizdir. Bu nedenle de o günlük olarak hiç üzerine düşünmeden yaptığımız işlerin anlamı yaşadıklarımız ve tüm dünyada kadınlar olarak yaşayacaklarımız açısından son derece anlamlıdır.

Kapitalizm ve erkek egemenliğinin “Yüzük Kardeşliği’nin” esasları

Erkek egemenliğinin kökü, kapitalizm gibi henüz 400 küsur yıllık bir iktisadi sisteme göre çok daha derinlere dayanmaktadır. Ama her hal ve karda kendisine yaşam olanakları ve eklemlenecek sistemler bulmuştur. Bugün kapitalizm erkek egemenliğinden ayrı olarak düşünülemez. Erkek egemen olmayan bir kapitalizm, kapitalizmin şu ana kadar gelmiş haliyle mümkün değildir. Kapitalizm, ev içi üretimi üretimden ayırarak yani üretimin bir kısmını ücretlendirmenin tamamen dışında bırakarak önemli bir birikim sağlamıştır. Kapitalizmin kriz dönemleri, kadın emeğinin açık ya da örtülü bir biçimde, şu veya bu şekilde

devreye sokulduğu dönemlerdir. Kapitalizmin son girdiği kriz geliştirdiği neo-liberal ve yeni-muhafazakar politikaların yaldızı kazındığında, altında kadının emeğine yönelik çok ince politikalar olduğu görülecektir.

Esnek üretim modellerinin ve ev eksenli çalışmanın yaygınlık kazandığı son dönemde bu tür güvencesiz işleri yapanların çoğu kadınlardır. Artık bir çok montaj işi evlerde kadınlar tarafından yok pahasına yapılmaktadır. Yok pahasına yapılmaktadır, çünkü kadınlar bu işi “eve katkı” olarak görmektedirler. “Eve katkı” olarak görmektedirler, çünkü kadınların asli işi olarak özel alandaki yani evdeki işler tanımlanmıştır. Sigortaları bile yoktur, çünkü talep edecek güçleri yoktur. Çünkü, kendilerini işçi olarak görmemektedirler. Örneğin, Kadın Araştırmaları ve Dayanışma Merkezi (KADMER’in) 2002 yılında Esenyurt’ta esnek çalışan kadınlar üzerine yaptığı araştırmaya göre, araştırma yapılan grupta aralarında 15 yıldır dışarıya aynı işi yapan kadınların da olduğu % 55’lik bir kesim kendisini aslen “ev kadını” olarak görüyor. (KADMER Dergisi, sayı: 3, Eylül 2002, s.16)

Diğer yandan neo-liberal “küçük” devlet, kamusal harcamaları kısarak, sosyal hizmetler alanından iyice çekilerek küçülmektedir. Neo-liberal devlet, özel alandan çekilerek çocukların eğitimini, sağlık alanından çekilerek yaşlı, hasta ve sakatların bakımını kamusal alandan özel alana devretmektedir. Kendileri bunu “kamu sektöründen özel sektöre devret-

Esnek üretim modellerinin ve ev eksenli çalışmanın yaygınlık kazandığı son dönemde bu tür güvencesiz işleri yapanların çoğu kadınlardır. Artık bir çok montaj işi evlerde kadınlar tarafından yok pahasına yapılmaktadır. Yok pahasına yapılmaktadır, çünkü kadınlar bu işi “eve katkı” olarak görmektedirler. “Eve katkı” olarak görmektedirler çünkü, kadınların asli işi olarak özel alandaki yani evdeki işler tanımlanmıştır.

mek” olarak nitelerken biz bunu “kamusal alandan özel alana” yani ev içi üretim alanına devretmek olarak anlamalıyız. Çünkü, bu ve benzeri temel ihtiyaçları piyasadan karşılamaya gücü yetecek kesim, dünya nüfusunun az bir kısmını oluşturmaktadır. Kapitalizm bunca yükü kadınların sırtına yıkabilmek için elbette ki bunun ideolojisiyle müthiş bir ittifak içinde bulunmalıdır. Bu nedenle, erkek egemenliğiyle kapitalizm bir “yüzük kardeşliği” içerisindedir. Buna “yüzük biraderliği” de denebilir. Bu yüzük derin bir ittifakın alyansıdır. Ve bu iki sistem fena halde evlidir.

Tarih daha yeni başlıyor

Bir yılı daha geride bırakmak üzere nelerin değiştiği, hangi gelişmelerin olduğu ve neden bu gelişmelerin olduğu sorularına cevap bulmaya çalışırken kadınlar için bu soruyu tersine çevirmekte fayda var bu yüzden de. Kadınlar için neler değişmeden kaldı? Mesela, kadınların “doğal” bir görev olarak yaptıkları işlerin mahiyetinde ve bu işlere bakışta bir değişikliğin olmaması bir gündem olmalıdır. Kadınların görünmeyen emeği, kadınların varolan ezilme ve sömürülme ilişkileri içerisindeki konumu anlamak için son derece kritik bir noktadır. Biz kadınlar emeğimizin görünmemesiyle ezilmişliğimiz arasındaki nedenselliği kurduğumuz ölçüde anlamlı bir mücadeleye verebiliriz. Nedensellik ilişkisini “yürürlükten kaldırma-yı” öneren, olup bitenler arasında herhangi bir bağ kurmayı salık veren, zalimle mazlumu, ezenle ezileni eşit ölçüde “politik olarak doğru” gören postmodern düşünce sistemi bize “tarihin sonunun geldiğini” söylüyor. Biz kadınlar, bu kutusal ittifakın ve kafadar mütteliklerin tarihine son vermeyi önümüze koyduğumuzda birilerinin tarihi bitecek, ama bizim tarihimiz kaldığı yerden yepyeni bir sayfayla devam edecektir.

(*) Kadın Araştırmaları Uzmanı

(*) İmece Kadın Dayanışma Kooperatifi Kurucu Üyesi.

Anneler günümüz kutlu (mu) oluyor?

Sibel Özbudun

Önce şu (bildik) cümlelere bir göz atalım:

“Kadın diyoruz, peşinde bir vaz’ı perestîş alıyoruz. Unutuyoruz ki kadın eli iğne ile dolu bir mahlukâttır. Korsaj, kalp, hiçbir şey iğnesinden kurtulamaz. Bana biraz düzgün bir parça ipek, birçok yalan, bir milyon iğne veriniz; size teabbüde şayan bir kadın imal edeyim. Kadın dantela ile şekerleme arasında az çok pudra kokan bir şey.”(1)

“Meğerse kadın vücutlarında (N) şuaî denilen ve erkekte aşk duygularını yaratmağa yarayan bir cins ışık sızarmış; fen bu ışığı fotoğraf camına geçirerek incelemiştir. Fakat kimi kadının yaydığı ışık yelpaze biçiminde dağılır, kesifliğini kaybedermiş; bazısı ise bir noktaya toplar, keskinleştirmiş. Aramızda ‘fam fatal’ diye andığımız ve bazı felaketli aşk filmlerinde örneklerini gördüğümüz kadınlar, işte, kesif ışıklı mahluklardır. Eski çağlarda ‘içine şeytan girmiş’ diye diri diri yakılan kadınlar da onlar olacak!”(2)

“Kadın olmasaydı dünyada hayatın neşesi kalmazdı.” (3)

Ya şuna ne buyrulur?

“Türk kadınının en büyük süsü Türk oluşlarıdır. Her Türk kadını canlı bir inci ve paha biçilmez bir pırlantadır. Her kadın para sahibi olabilir ve birçok elmas edinebilir. Lakin elmasa revnak veren Türk kadını tabiat ancak Türkiye’de yaratır.” (4)

“Kadın, her şeyden önce anamız. Bizleri, anlatılması güç çilelerle büyüten, besleyen yaşam kaynağıdır. Sesini duyduğumuz, sevgisini tattığımız, göğsüne başımızı dayadığımız, tutduğumuz ilk insan. Gözleri ilk ışık kaynağıdır, dudakları ilk sevgi pınarıdır, sözleri ilk ses kaynağıdır. Sazımızın telinde ses, gönüllerimizin uçsuz bucaksız denizlerinde sevgili, çocuğun dilinde ana, beşiğimizin başında, torunun dilinde masal anlatan nine, emeğin dilinde çile, sağ gözümüzün yanında sol gözümüz, sol elimizin yanında sağ elimiz, atardamarlarımızın yanında toplardamarlarımız, yiyecekleri-

mizin tuzu, giyeceklerimizin düğmesi, ciğerlerimize doldurduğumuz havanın oksijeni, kısacası canımızın bir parçası. Yaşamımıza anlam katan bir parçamız kadınlardır.”(5)

Sabrınızı zorlamayayım. Bu da sonuncusu:

“Cennet anaların ayağı altındadır.”

“Riyakârlık!” dediğinizi duyar gibiyim. Haklısınız. Yeryüzünde dilde en fazla güzellenip/kutsanıp fiiliyatta en çok aşağılanan varlıklar arasında ilk sıra, kuşkusuz ki kadınların.

“Sacer” sözcüğü, bilinir; Latince, “kutsal, kutsanmış, ilahî” vb. anlamında bir sözcük. Ama aynı zamanda “lanetli, tiksinti verici, iğrenç” anlamlarına da geliyor.(6) Dünyevî bağlamından kopartılan her şeyin müphem, ikili, kutupsal bir anlamla yüklendiğine değgin önemli bir gösterge. Gündelik yaşamımızdan çoğaltabileceğimiz bir “dikotomi”. Örneğin en çok “vatanın kutsallığından” dem vuranlar değil mi vatan topraklarını

haraç mezat satışa çıkartanlar? “Emek en yüce değerdir” diye feryat edenler işçi ücretlerinin durmaksızın düşürülmesi, emekçilerin örgütsüzleştirilmesi, sosyal haklarının budanması için canla başla çalışmıyorlar mı? “Köylü milletin efendisidir,” diye diye Türkiye tarımı, köylülük tasfiyenin eşiğine getirilmedi mi? Öğretmenler Günü ve benzeri vesilelerle “başımızın tacı” ilan

“onlar”dan hiç söz edilmeyecek: çocuğun mezarının yerini dahi bilmeyen Kürt analardan, kayıplarının hesabını alamamış Cumartesi Anaları’ndan, F tiplerinin önünde sırada bekleyen devrimci analardan, ya da işkence tezgâhında bebeğini yitiren devrimci analardan... Onlar Türkiye Cumhuriyeti’nin “vukuat defteri”nin sayfalarında ebedî bir suskunluğa mahkûm, boynu bükük dursunlar öylece...

edilen öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul dışındaki zamanlarında işportacılık, pazarcılık yaparak iki yakalarını bir araya getirmeye çalışmıyorlar mı? “Atatürk’ün vatani emanet ettiği” gençler, üniversite kampüslerinde coplanmıyor, F-tipi hücrelerde çürütülmüyor, işsizliğe, kahvehane köşelerine sürgün edilmiyor mu? Ve “yarınımız, geleceğimiz” diye diye çocuklar so-

kaklara, tiner bağımlılığına, suç çetelerine, açlığa, yoksulluğa, dayağa, cinsel tacize mahkûm kılınmıyor mu?

Şimdi, hazır olun. Anneler Günü sath-ı mailindeyiz. Annele-re güzellemele düzülecek/düzülüyor; onların fedakârlıklarından dem vurulacak/vuruluyor; her gazete, her TV kanalı “Yılın Anası”nı seçecek/seçiyor; engelli oğlunu/kızını sırtında okula taşıyan, böbreğini evladına bağışlayan, yemeyip yediren, eserip-beserip kotaran “analar”a ağıtlar yakılacak/yakılıyor; siyasetçilerin, iş adamlarının, “sanatçılar”ın analarını ziyaret edip ellerini öptüklerini izleyeceğiz/izliyoruz beyaz camdan. Darülaceze’deki analar da tabii ihmal edilmeyecek; ziyaretlerine gidilip birer çiçek, ya da -gönülden ne koparsa- küçük armağanlar sunulacak onlara. Evlatlarının mezarları başında ağlayan, dua eden, intikam antları içen “Şehit Analar”ı da birkaç kare hâlinde yansıyacak ekranlara.

Bu arada tüketim eşyası üreten/pazarlayan firmalar tam gaz vaveyla kopartmaktalar. Annenize en düşük faizli en uzun vadeli krediyle nereden hangi hediye-i-artık bir nevresim takımı mı olur, bir ütü mü, bir mikrodalga fırın mı, bir pırlanta kolye mi, marka bir eşarp mı? sizin yüce gönlünüze kalmış- alabilirsiniz; hangi kredi kartını kullanırsanız hangi avantajları sağlarsınız -tabii artık salt hediye almak da “buda-lalık”; kitle iletişim araçları zaman-insanına “uyanık olup” bir koyundan birkaç post çıkartmayı, bir taşla birkaç kuş vurmaya va’zediyor- ; hatta hediyeyle yetinmeyip annenize hangi beş yıl-

dızlı restoranda ne ziyafetler çekebilirsiniz; hangi beş yıldızlı tatil köyünde üç-beş günlük bir tatil geçirtebilirsiniz, daha doğrusu, siz anacığınızı yılda bir gün olsun “mutlu ederken” biz sizin “hayırlı evlat”lığınızdan ne gibi tatlı kârlar devşirebiliriz...

Tabii, bu arada “onlar”dan hiç söz edilmeyecek: çocuğunun mezarının yerini dahi bilmeyen Kürt analardan, kayıplarının hesabını alamamış Cumartesi Anaları’ndan, F tiplerinin önünde sırada bekleyen devrimci analardan, ya da işkence tezgâhında bebeğini yitiren devrimci analardan... Onlar Türkiye Cumhuriyeti’nin “vukuat defteri”nin sayfalarında ebedî bir suskunluğa mahkûm, boynu bükük dursunlar öylece...

Evet, kadınlar, hele ki analar “kutsal”dır; sözcüğün içerdiği her iki anlamda da. Mübarek ve lanetli... Kutlu ve tehlikeli... O nedenle de sözlerle güzellenip yüceltilirken, eylemlerle örse-lenmeli, aşağılanmalı, denetlen-melidirler... Hem de yalnız Türkiye’de değil, bütün dünyada. Bu vesileyle bir kez daha hatırlayalım mı?

* “Dünyadaki tapulu toprakların sadece yüzde 1’i kadınlara ait.

Bir kız Britanya’da doğsa ortalama ömrü 81 yıl, Swaziland’da doğsa 39 yıl...

Dünyadaki 1.2 milyar fakir insanın yüzde 70’ini kadınlar ve çocuklar oluşturuyor.

Dünyada yöneticilerden yüzde 21’i kadın.

Ücretsiz aile işçilerinin yüzde 61’si kadın.

700 milyon kadın beslenme,

su, sağlık hizmetleri ve eğitimden yoksun. Erkeklerin 400 milyonu benzer olanaklara ulaşamıyor.

Her gün doğumda ölen kadınların sayısı 1440. Etiyopya'daki her yedi kadından biri hamilelik veya doğum sırasında hayatını kaybediyor.

Batı'da ise bu oran 19 binde 1.

Dünya çapında 85 milyon kız okula gidemiyor, erkek çocuklarında bu sayı 45 milyon. Çad'da okula giden kızların oranı yüzde 4.

Dünyada okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin yüzde 67'sini kadınlar oluşturuyor.

ABD'de avukatların yüzde 35'i kadinken, hukuk firmaları ortaklarının oranı yüzde 5.

AB'de büyük şirketlerde yöneticilerin yalnız yüzde 3'ü kadın.

191 Birleşmiş Milletler ülkesinin sadece 12'si kadın liderler tarafından yönetiliyor.

2004'te çekilen 10 filminden dokuzunu erkekler, birini kadınlar yönetti." (7)

* "Her yıl 1.5 ila 3 milyon kadın ve genç kız, dayak yediği veya ikinci sınıf muamelesi gördüğü için ölüyor. (...)

Hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinde ev içindeki şiddet kadınların canını alıyor. 15-44 yaş grubundaki kadınları evdeki şiddet, sıtma, kanser ve kazadan çok daha fazla tehdit ediyor.

Kadın sağlığı hiçbir zaman ön planda tutulmadığı için her yıl 600 bin kız bebek ölüyor.

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, her gün 6 bin kız çocuğu bekâret kemeri takmak zorunda kalıyor. Bunların çoğu ölüyor, diğerleri ise ömür boyu acı içinde yaşıyor.

Yine Dünya Sağlık Örgütü-

tü'nün verilerine göre, her beş kadından biri, yaşamı boyunca şiddete maruz kalıyor veya dayakla tehdit ediliyor." (8)

* "UNESCO, dünyada 771 milyon kişinin okuma yazma bilmediğini açıkladı; bu oranın yüzde 64'ünü kadınlar oluşturuyor." (9)

* "UNICEF raporuna göre, Güney Asya'da 15 ila 24 yaşlarındaki kadınların yüzde 48'i 18'inden önce evlendiriliyor." (10)

* "Hindistan'daki cinsel ayrımcılık, Lancet'te yayımlanan bir araştırma sonuçlarıyla bir kez daha gözler önüne serildi. Kanada'da bir araştırma ekibinin Hindistan hükümetinin verilerine dayanarak hazırladığı çalışma son 20 yılda 10 milyon kız çocuğu fetüsüne kürtaj uygulandığını gösteriyor. Bu rakam, erkek bebeklerde daha düşük. Örneğin 2001 yılında erkek bebeğe hamile bin kadının hepsi bebeğini dünyaya getirdi. Ancak kızlarda bu oran binde 933 oldu. Araştırma, genel olarak bakıldığında ise ilk bebekleri kız olan ailelerin ikinci bebekte bu oranı binde 759'a, üçüncü hamilelikte ise ilk iki bebek kızsada binde 719'a düşürdüğünü gösteriyor. Bu araştırma, günümüzde çocuk sahibi olacak anne-baba adaylarınca ultrason cihazlarının nasıl kötü amaçlı kullanıldığının somut bir göstergesi. Daha açıkça ifade etmek gerekirse gebeliğin erken dönemlerinde doktorlarından bebeğin kız olduğunu öğrenen anne-baba adayları "sırf kız olduğu için" kürtaj kararı alıyorlar." (11)

* "İngiltere AB ülkelerindeki gibi olmasa da küçük çaplı genlevlere de yeşil ışık yakıyor. Yarı-

sı 25 yaş altındaki 80 bin hayat kadını 'kırmızı bölge'lerde toplamayı tartışan hükümet, 'sıfır tolerans politikası'ndan vazgeçip iki hayat kadını ve bir hizmetlinin aynı evde yasal olarak çalışmasının önünün açılmasına karar verdi." (12)

* "Avrupa Komisyonu'nun bir çalışmasına göre Avrupa Birliği genelinde kadınların ortalama maaşları erkeklere göre yüzde 15 oranında düşük. Başka bir çalışmada ise İngiltere'deki maaş farklılığının yüzde 17 oranında olduğu saptanmış. Amerika'da ise söz konusu fark yüzde 20 civarında." (13)

* "Dünya çapında her üç kadından en az biri, veya yaklaşık bir milyar kadın hayatlarının bir noktasında dayak yemiş, zorla seks yapmaya zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramaktadır. Bunu yapan genellikle kendi ailesinden veya tanıdığı biridir." (14)

Türkiye'ye de bir bakalım, derseniz...

* "Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'na (UNFPA) göre, her 3 Türk kadından biri, sadece kadın olduğu için, hayatı boyunca en az bir kez şiddete maruz kalıyor.

(...) UNFPA Türkiye Temsilcisi Anne Birgitte Albrechtsen'in değerlendirmeleri şöyle:

Kadınlar, erkeklere göre üreme sağlığı problemleriyle 3 kat fazla karşılaşılıyor. Kadınların yüzde 20'si okuma-yazma bilmiyor. Okul çağındaki 570 bin kız çocuğu eğitimden yoksun. Her 3 kadından biri, kaçınılmaz yazgı gibi hayatında en az bir kez şiddetle tanışıyor. Kadınlar, namus adına işlenen cinayetlere kurban edil-

mektedir.

Kentlerde yaşayan eğitimli genç kadınlar için işsizlik sıkıntısı, genç erkeklere oranla 2 kat fazla.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve ataerkil düzen nedeniyle çocuk anneler sorununa rastlanıyor. Çocuk anneler, sağlıklarından ve hatta yaşamlarından oluyor. Son 5 yılda doğum yapan kadınların yüzde 12.5'i 20 yaşın altında." (15)

* "Verilere göre, Türkiye'de 6 yaş ve üzeri her 100 kadından 19'u okuma yazma bilmiyor. Erkeklerde ise bu rakam yüzde 6'ya düşüyor. Kadınların yüzde 21'i okuma yazma biliyor ancak bir okuldan mezun değil. Türkiye'de ayrıca, her 100 kadından 37'si ilkokul, yüzde 7'si orta ve dengi, yüzde 11'i lise ve dengi, yüzde 4'ü de yüksekokul/fakülte mezunu." (16)

* "Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Faruk Kocacık'ın yaptığı araştırmadan çıkan sonuca göre, kadınların yüzde 46.5'i şiddete maruz kalıyor. Araştırmada,

aile içinde şiddeti uygulayan kişinin yüzde 98.5 gibi çok yüksek oranda "koca" olduğu belirlenirken kadına şiddetin "dövme", "tehdit" ve "küfür" şeklinde uygulandığı kaydediliyor.

CÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Orhan Doğan'ın araştırmasına göre de ruhsal sorunlar nedeniyle psikiyatri polikliniğine başvuran kadınların yüzde 57'si, çeşitli nedenlerle fiziksel şiddete maruz kalıyor.

Türkiye'de aile içi şiddetin varlığının sürdüğü ve kadınların gizlediğinin de tespit edildiği araştırmada, kadınların şiddeti gizlemesinin altında yatan en önemli nedenin kültürel ve ekonomik faktörler olduğuna dikkat çekiliyor." (17)

* "Kardelen Kadın Evi'nin Diyarbakır'da yaptığı araştırmaya göre, kentte berdel usulüyle evlenenlerin yüzde 71'i, beşik kermesi ve kuma olarak evlenenlerin de yüzde 100'ü şiddete maruz kalıyor. Bu kadınların yüzde 88'i de şiddetten kurtulmak için herhangi bir girişimde bulunmuyor." (18)

* "Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Batman Şubesi tarafından hazırlanan 'Sağlıkta Eşitsizlikle' başlıklı rapora göre, bebek ölüm hızı, kadının doğum öncesi bakım alamama ve sağlıksız koşullarda doğum yapma oranı nedeniyle bölgede, kadınlar büyük risk altında.

Raporda, Türkiye Sağlık Nüfus Araştırması verilerine de yer veriliyor. Araştırmaya göre Türkiye'de her yıl yaklaşık 1.5 milyon doğum oluyor. Bunlardan 342 binini anadili Kürtçe olan kadınlar yapıyor.

Ortalama binde 43 olan bebek ölüm hızının kentte binde 35, kırsalda binde 55 olduğu ifade edilen raporda, kırsaldaki annelerin bebeklerinin, kenttekilere kıyasla 1.6 kat daha fazla öldüğü belirtiliyor. Yine Batı ve Doğu bölgeleri arasındaki fark da 2 katı buluyor. Rapor, anadili Kürtçe olan annelerin genç yaşta ve daha sık doğum yapmak gibi davranışlara sahip olduğunu da gösteriyor.

Türkiye'deki kadınların üçte birinin doğum öncesi bakım almadığına dikkat çekilen raporda, bu oranın anadili Türkçe olan kadınlarda yüzde 22'ye düşerken, anadili Kürtçe olanlarda yaklaşık yüzde 60'a çıktığı ifade ediliyor. Bu verilere göre, her yıl doğum yapan 342 bin Kürt kadının 206 bini doğum öncesi bakım alamıyor. Geri kalan kadınların ise sadece 44 bini kamu sağlık olanaklarından yararlanabiliyor. Doğum öncesi bakım alamayan kadınların

beşte biri buna gerekçe olarak maddi yetersizlikleri gösteriyor. Bu oran anadili Türkçe olan kadınlarda 8.5'e düşüyor.

Doğumun sağlıksız koşullarda yapılmasının da Türkiye'deki bebek ölümlerinin en önemli nedenlerinden olduğu ifade edilen raporda, anadili Kürtçe olan kadınların yaklaşık yarısının sağlıksız koşullarda doğum yaptığı dile getiriliyor. 206 bin Kürt kadının doğum öncesi bakım alamadığı, 170 bin Kürt kadının ise doğum yapma açısından kesin risk altında olduğu kaydedilen raporda, her 3 Kürt kadından 2'sinin ve doğuracakları çocukların risk altında olduğuna dikkat çekiliyor.”(19)

* “Emniyet'in verilerine göre, son 5 yılda töre ve namus gerekçesiyle işlenen suçların 109'u kan davası, 33'ü kız alıp verme, 318'i aile içi uyuşmazlık, 95'i cinsel taciz, 159'u yasak ilişki, 36'sı tecavüz, 322'si de namus gerekçesiyle gerçekleştirildi. 15 ilde hiç suç işlenmedi. Ancak bu sonucun, bu illerde töre suçlarının işlenmediğini göstermediği, aksine suçların aileler arasında kaldığı bildirildi.”(20)

* “Türkiye'de çalışma yaşındaki kadınların yalnızca yüzde 25'i çalışabiliyor. Türkiye bu oranla, kadın çalışan oranının ortalama yüzde 56 olduğu OECD ülkeleri içinde son sıralarda yer alıyor. Kadınların işgücüne katılma oranı 1990'da yüzde 34.1'den ekonomik krizin de etkisiyle 2002'de 26.9'a, 2004'te ise yüzde 25.4'e geriledi.” (21)

* “DİSK'in araştırmasına göre, Türkiye'de kadınların yüzde 70'i kendisini “ev kadını” olarak görüyor. İşgücüne dahil olmayan her

üç kişiden ikisi kadın.” (22)

Bu denli “yücelik” fazla mı geldi? O zaman son bir örnekle kadınlık dünyası'ndaki turumuzu tamamlayalım:

* “Uluslararası Göç Örgütü (IOM) '2005: Türkiye, İnsan Ticareti ve Eğilimler' raporuna göre; Türkiye'de insan ticaretinden 3.6 milyar dolarlık yasadışı gelir elde ediliyor. Ticaretin merkezi İstanbul ve Antalya. IOM'un dün yayımlanan raporunda 2005 yılında Türkiye'de 243, Türkiye'den ülkelere geri gönderilmiş 226 kadın tespit edildiği belirtilerek bu mağdurlarla ilgili şu bulgulara yer verildi: Türkiye'de insan ticaretine mağdur olan kadınlar Ukrayna (yüzde 31), Moldova (yüzde 29), Rusya (yüzde 13), Kırgızistan (yüzde 8), Romanya (yüzde 5), Özbekistan'dan (yüzde 5) geliyordu.

İnsan tacirlerinin tuzağına düşen kadınlar günde 15-30 kez cinsel ilişkiye girmek zorunda bırakılıyor ve kendisini çalıştıranlara günde yaklaşık 2 bin 250 dolar, bir yılda da 765 bin dolar para kazandırıyor.” (23)

Evet, “kadınların, hele ki anaların yeri başımızın üzerindedir.”

Evet, “cennet anaların ayağı altındadır.”

Ama onlar cenneti bekleyedururken (çoğu tedavi edilebilir hastalıktan, yoksulluktan, açlıktan, dayaktan, doğum sırasındaki önlenebilir komplikasyonlardan, AIDS'den, töre/namus cinayetlerinden... kısa sürede kavuşacaktır ona nasıl olsa), bu dünyada yaşamlarını cehenneme çevirmek üzere elinizden geleni ardınıza koymayın. Vurun, dövün, tecavüz edin, bedenlerini pazarlayın(24) , satın alın, aç-işsiz-eğitimsiz bira-

kın, öldürün...

Ya da sadece tüm bunlara seyirci kalın.

Sonra da gidin öpün analarınızın elini...

Parlak nutuklar çekin, “yeni dünya düzeni”nizde kadınların eşitliğinin bir sorun olmaktan çıktığına dair. “Üçüncü Dünya” kadınlarını kurtarmak için mikrokredi, “toplumsal sermayeyi güçlendirme” vb. “dahiyane” projeler geliştirin...

Alay edin kadınlarla...

Ama unutmayın, “sacer=kut-sallık” hem mübarek olandır, hem de lanetli. Hem kutlu olandır, hem de tehlikeli. Gün gelir, kavurur, yakar, yıkar ortalığı.

Latin Amerikalı, Iraklı, Nepalli ve dünyanın her yerinde başkaldıran kadınlar toplumsal değişiklik taleplerine, kadınlık durumlarına isyanı da eklerken, bunun alametlerini sergiliyorlar...

1) Cengiz Şahabeddin, Derleyen: Mehmed Zeki Pakalın, Tarih Boyunca Kadın, Erişim: Dedikodular, 1999.
2) Refik Halit Karay, ağı.
3) Mevlana
4) Lady Montague, ağı.
5) Fakir Akçay, “Uygurların Olmazsa Olmazı: Koculu”, Radikal, 8 Mart 2004, s.11.
6) William Whittaker/Dictionary, http://jy2archives.nd.edu/cgi-bin/world.ere/sacer
7) “Toprak Erişim Tapusunda”, Radikal, 9 Mart 2006, s.2.
8) Ayan Hırsi Ali, “Bu da Kadın Soykırımı”, Die Welt, 27 Mart 2006.
9) “771 Milyon Kız”, Birgün, 11 Kasım 2005, s.20.
10) “Çocuk Kadınlar”, Ülkede Özgür Gündem, 18 Aralık 2005, s.16.
11) “Doğrudan Cinsel Ayrımcılık Yapıyorlar”, Hindistan Times, Hindistan, 11 Ocak 2006.
12) “Britanya’ya İlişli Çatışan Genler”, Radikal, 18 Ocak 2006, s.10.
13) Metin Ercan, “Kadın Medyasındaki Global Eşitsizlik”, Radikal, 22 Mart 2006, s.15.
14) “Kadın Yönelik Sıddet”, Kızılık Dergisi, No:26, Şubat-Mart 2006, s.76-79.
15) Yıldı Yılmazoğlu, “BPM’nin Türkiye 2005” Raporu 3 Kadından Biri Sıddetle Tanıyor”, Milliyet, 11 Temmuz 2005, s.13.
16) Ferit Kozak, “Halk İktisatı Sıfatı Yurttaşlar”, Cumhuriyet, 5 Aralık 2005, s.8.
17) “Kadınlar Sıddetle Geliyor”, Cumhuriyet, 17 Ocak 2006, s.20.
18) “Sıddet Her Türü Var”, Cumhuriyet, 30 Aralık 2005, s.6.
19) Özgür Yılmaz, “Bölgede Her Üç Kadından İki Büyük Risk Altında”, Bursanel, 14 Ocak 2006, s.7.
20) Emine Kaplan, “5 Yı İçinde 1091 Töre Suçu”, Cumhuriyet, 30 Aralık 2005, s.6.
21) Ayşe Şeyin, “Kadınlar Zorla Eve Döndü”, Cumhuriyet, 22 Ocak 2006, s.6.
22) “Kadınlar İşgücünün Dışında”, Cumhuriyet, 4 Ocak 2006, s.7.
23) “Küta Pazari Para Bırıyor”, Radikal, 1 Şubat 2006, s.3.
24) (Dünya’ya atılması: “Afrika Ülkeleri Liberya’da yapılan 8 ila 18 arasıda değişen kız çocukların BPM askerleri yardımıyla kaçırılan ve hükümet tarafından tutulan ortaya çıktı. Merkezi Londra’da bulunan “Save the Children” adlı örgütün raporuna göre 8-18 yaş arasıda kızlar BPM askerleri ve yarı yarıya uluslararası kuruluşlar tarafından “yivce” karşılığı cinsel ilişki kurmaya zorlandılar (...). Bölgedeki kadınlar yarıdan fazlasının taciz uğradığı belirtilen raporda, 8-18 yaş arasıda kızların başkalarının işkandırması suçlusu kaydedildi.” (“Yatırım Karşılığı Cinsel Taciz”, Bursanel, 10 Mayıs 2006, s. 11.)

21 Ağustos 1971 Aydın Germencik'te gözlerini yaşama açtı. Adı Berna idi. Zengin, bürokrat bir ailenin ilk çocuğu ve tek kızı olarak rahat bir çocukluk dönemi yaşadı. Daha çocuk yaşlarda zekâsı ve lider ruhuyla dikkat çeken Berna, kaymakam olan babasının mesleği nedeniyle sık sık okul değiştirmesine rağmen gitmediği her yerde çok başarılı, sorumluluk sahibi, çalışkan bir öğrenciydi.

Okumayı ve araştırmayı seviyordu. Bu özelliği, kendisini çok yönlü geliştirmesine sağladı.

Modern ve kültürlü bir ailede yetişmenin de etkisiyle bir kız çocuğu olarak her türlü feodal baskılanmadan ve gerici değer yargılarından uzak büyüdü. Bu

nedenlerle düşüncelerini özgürce ifade ederek onları her koşulda savunacak kadar özgüvenli ve bu düşünceleri olgunlaştıracak kadar da araştırmaya meraklı, bilgili ve birikimliyd. Bu özelliği sonraki yıllarda onun devrimci kişiliğinin en özgün tarafı olacak ve birey olmayı başaran bir kadın olarak öne çıkmasını sağlayacaktı.

Ortaokuldan itibaren öğrenimine Ankara'da devam eden Berna, Ankara TED Koleji'nde ve ardından Fen Lisesi'nde öğrenimine devam etti. Çok zekiydi ve çok güçlü bir hafızası vardı. Bu özellikleri sayesinde daha lisedeyken İngilizce ve Fransızca'yı çok iyi konuşup yazabiliyordu.

Rahat ve zengin bir yaşam sürmesine karşın Berna, yaşama sadece bulunduğu yerden bakmıyor, yaşadığı coğrafyada gerçekleşen her olaya ilgi duyuyor, toplumsal gelişmeleri, çelişkileri yakından izliyordu. Güçlü bir adalet duygusuna sahipti ve daha o zamanlarda bu duygu, burjuvaydın bir karakterden çok, halkçı nüveler taşıyordu.

Onu tüm yaşamı boyunca yalnız bırakmayan, sıradan bir anne-kız ilişkisinin ötesinde, yaşamının her sürecini ve yönünü paylaşan annesi, Berna'nın daha küçük yaşlarda zekası ile dikkat çektiğini belirterek onun için şunları söylüyordu: "Kendisinden çok insanları, fakir halkı düşünen, haksızlığa tahammül ede-

meyen biriydi. Çok okur, yazar ve dünyadaki gelişmeleri takip ederdi. Gelişmelere karşı tepkisini koyar, ezilen, sömürülen halkın yanında olmayı isterdi ve olurdu da...”

ODTÜ’de Okan Ünsal’la tanışması, yaşamında önemli bir dönemeç oldu.

Berna, lise öğreniminin ardından girdiği üniversite sınavında Türkiye 42. si olarak ODTÜ Endüstri Mühendisliği’ni kazandı. Bu dönemde ülkedeki siyasal gündemlere ve gelişmelere olan ilgisi arttı, bu konuda derinleşerek okumaya devam etti.

Ancak tüm bunlar yetmiyordu artık. İdeolojik bir arayış içerisindeydi. Artık sadece gelişmeleri takip etmeyi değil, mücadele süreci içerisinde yer alarak bir şeyleri değiştirebilme iradesinin bir parçası olmak istiyordu.

Bu arayış içerisindeyken ODTÜ Kimya Mühendisliği bölümünde okuyan Okan Ünsal ile tanışması, onun yaşamında önemli bir dönemeç oldu. Berna Okan’dan, onun düşünen ve sorgulayan bilimsel kişiliğinden çok etkilendi. İkisnin arasında doğmaya başlayan sevgi ve yoldaşlık ilişkisi, birçok keskin süreçten, sancılardan, acılardan süzülerek derinleşti ve geride kalanlara özgür ve devrimci ilişkisinin yaşama nasıl geçirilebileceği konusunda örnek oldu.

1991 yılından itibaren Berna’nın örgütlü mücadeleye duyduğu ihtiyaç artmış ve onun bu konudaki ciddiyeti ve bilinçli ısrarı şu sözlerle açığa çıkmıştır: “Marksizmi bir eylem kılavuzu olarak görüyor ve dünyayı değiştirmek için bu kılavuzla hareket etmek istiyorum.”

Ve Berna, örgütlü mücadeleye dahil olmuştu artık. Bu süreçte, Okan’ın ve Berna’nın birbirinin örgütlülüğünden uzun bir süre haberi olmadı. Onların ilişkisi

devrimci ve özgür bir ilişkiydi. Devrimci kişilikleri şekillenirken birbirlerine karşılıklı ve bilinçli emek vererek, ancak birbirlerinden bağımsız olarak özgün yönlerini de koruyarak gelişmeyi, hem birlikte hem de ayrı ayrı yürüttükleri mücadeleyle örgütlülüğe bireysel ve kolektif güçlerini katmayı başardılar.

Berna, kendisine verilen sorumlulukların büyüktü küçüğe hepsini büyük bir hazla gerçekleştiriyor ve mücadeleye olan sarsılmaz inancı kendini gösteriyordu.

ODTÜ’de okuduğu süre boyunca hem örgütlü mücadelede hem de okuldaki gençlik örgütlenmesinin demokratik mücadelesi içerisinde yer aldı. Mücadele yürütmenin yanında derslerine devam ederek son sınıfın son dönemine kadar okuluna başarıyla devam etti.

Tutsaklık Hayatını Mücadelenin Bir Kilometre Taşı Olarak Gördü

1994 yılının Ocak ayında Okan Ünsal ve diğer yoldaşlarıyla beraber, örgüt faaliyeti yürüttüğü gerekçesiyle yakalanarak hapsedildi. Örgüt üyeliği suçuyla on iki yıl hapis cezası aldı. Bu süreçte Okan’la evlendi. Ve tam sekiz yıl boyunca süren tutsaklık hayatını mücadelenin diğer alanlarında olduğu gibi bir kilometre taşı olarak görüp, örgütlülüğe bilinçle örülmüş emeğini katmaya devam etti.

Onunla aynı dönemde hapse düşen yoldaşı, Berna’yı şu sözlerle anlatıyordu: “Hapishaneye ‘alışma’ diye bir kavrama alışmadan deneyimli tutsaklar gibi davranmaya başlamıştı bile. İlk işi yine yazmak oldu. Başarılı öğrenciliğin getirdiği çalışma alışkanlığını devrimciliğe de uyguluyor, kitapların arasında kaybolan ince bedeni kendisini uyarıncaya kadar okuyordu. Hapishanenin karmaşasına rağmen etrafını duymayacak kadar yoğun-

laşarak işini yapması, ondaki öğrenme tutkusunun en billur haliydi.”

Sistematiik ve programlı çalışma alışkanlığı, kaleminde ustalasmaı sağlamıştı. Ele aldığı konularda derinlemesine araştırmalarda bulunması nedeniyle yazılarında derinlik, akıcılık ve berrak bir dil hakimdi. Örgütlenme içerisinde yetenekleriyle ve yeteneklerini kullanma, geliştirme konusundaki azmiyle ön plana çıkıyor, farklı ve özgün bir kadın devrimci profili çiziyordu.

96 yılına gelindiğinde hapishanelerde 80’li yıllardaki tek tip uygulamalarının devlet tarafından tekrar başlatılma girişimleri, tutsakların 96 ölüm orucu direnişiiyle karşılaştı. Berna bu süreçte örgütlülüğün içinde bulunduğ u durumu, ölüm oruçlarını ve eşi Okan’ın bedeniyleilmekilmek ördüğü sevdasını izlerken geçen acı günlerine rağmen dimdik duruyordu.

Yine yoldaşlarının deyimiyle kampüs devrimciliğini aşmış, eksikliklerinden, olumsuzluklarından süzölüp gelen olgunlaşma zamanına girmişti.

Ölüm orucu sonucunda tutsakların bir kısmı sakat kalmış, ancak devlet de geri adım atmıştı.

Bu dönemde tekrar yazmaya başlayan Berna’nın araştırmaları, örgütün içinde bulunduğ u duruma ilişkindi. Berna, teorik araştırmaların yanında kadınların ikinci cins oluşunun devrimci örgütlülük içerisinde kadar uza-

nan izinin peşine düşmüştü. Çünkü kadına bakış açısında hahla kırılmayan yanların, ağırlığını koruyan feodal devrimciliğ in gölgesini hissediyordu.

Hem kadın hem devrimciydi. Ne kadın olmak için devrimciliğ inden, ne de devrimci olmak için kadınlığından vazgeçmenin doğru olmadığını savundu ve yeni kadın kimliğiyle devrimci olmanın hem teoride hem de pratikte açılımını yaparak kendi yaşam pratiğ iyle geleceğ in özlenen kadınının müjdecisi oldu. Hem sistemin yarattığı kadına hem de erkekleş en kadın olgusuna karşı savaşıarak öncüleşt i.

Ve mücadele içerisinde çok az kadının olması, olanların da erkekleş erek inisiyatif olabilmesi ya da silik ve özgüvensiz bir duruş la hep arkada ve en fazla destekleyen olduğ u durumlara şahit oluş u, onun bağımsız kadın örgütlülüklerinin zorunluluğ una dair olan inancını pekişt iirdi.

Üniversitedeyken örgütlü yaşamla tanışmasına vesile olan ilk yoldaşının onun hakkındaki tespiti, Berna’nın gelecekte sunacağı büyük katkıların bir habercisiydi:

“ Gelecekte hem parti faaliyetleri hem de kadın mücadelesi konusunda çok ileri noktada olacak bir yoldaş. Çok zeki ve soruduğ u sorularla konunun özüne değ inmeyi biliyor.”

Berna’nın en önemli özelliklerinden biri de açık sözlülüğ ü

idi. Bunda kendine duyduğ u özgüven kadar, baş eğmeyen ve inatçı kişiliğ i de etkiliydi. Ve hapishane sürecinde büyük bir cesaretle dile getirdiğ i farklı ideolojik ve politik bakış açılarıyla yoldaşları üzerinde ciddi etkiler bıraktı.

“Oysa kaybetmek istemiyorum bu hayatın anlamını avuçlarında taşıyan genç ve güzel kadını”

2000 yılında devletin süren baskılarına karşı ikinci defa öröl en ölüm oruçları döneminde Berna için avukatının dile getirdiğ i sözlerdi bunlar.

Devletin 96 yılından sonra hızla ve derinden attığı adımlarla tecrit içerisinde tecridi öngören F tipi cezaevlerinin yapımı tamamlanmıştı. Ve ikinci bir direniş yükseliyordu hapishanelerden dışarıya doğru. Bu direniş le yüzlerce politik tutsak açlık grevine başladı. Aileleri ve yoldaşları da dışarıdan katıldılar bu mücadeleye.

Ve 19 Kasım 2000’de açlık grevi ölüm orucuna dönüştürüldü. Ölüm orucu direniş inde Berna hiç tereddütsüz en ön saflardaki yerini aldı. Alnına taktığı kırmızı bant ve yoldaşlarıyla çektiğ i zafer halayı ile kazındı hafızalara. O, coşkun akan bir nehirdi artık. İçinden yükselen coşku ve sevgi o kadar güçlüydü ki zayıflayan bedeninin elverdiğ ince gücünü toplayarak yazdığı sıcak “merhaba”lı mektuplarda yoldaşlarına ve halkına olan sevgisi-

ni “sizi seviyorum” cümleleriyle bitiriyordu.

İçeriden yükselen bu direniş, ailelerin ve örgütlü insanların gayretiyle kamuoyuna taşınmış, gelişmelerden haberi olmayan pek çok insana ulaşmıştı. Duyarlı aydın ve sanatçıların da yakından takip ettiği bu süreçte gerçekleştirilen kitlesel eylemlerle F Tiplerinin insanı hiçleştirmeye yönelik hazırlandığı, derhal yapımının durdurulması talepleri haykırılıyordu hep bir ağızdan.

Ancak devlet kararlıydı. Kimin daha güçlü olduğunu gösterecek, kendi şiddetine boyun eğmeyenlerin en insani taleplerini bile kabul etmeyecekti. Çünkü bu tavrı devlet, teslim olmak gibi algılıyordu. Nitekim “devletin teröristlerle pazarlık masasına oturduğu nerde görülmüş” diyordu adalet bakanı Hikmet Sami Türk.

Ve “Hayata Dönüş” Operasyonu..

Adalet Bakanı’nın açıklamaları, devrimcilerin taleplerinin görmezden gelindiğini gösteriyordu. Tedirgin bir bekleyiş başlamıştı ve bundan sonra ne tür gelişmelerin yaşanacağına dair tartışmalara odaklanan hapishanelerdeki devrimciler, 19 Aralık 2000 tarihinde gece yarısı bombalarla uyandılar.

Yirmi cezaevine eş zamanlı yapılan saldırılarda özel timler tutsaklara ulaşmak için duvarları buldozerlerle deliyorlardı. Atılan yüzlerce sis bombaları, ses bom-

baları, biber ve sinir gazlarına boğulmuş insanlar bir taraftan ölüm orucunda olan yoldaşlarını korumaya çalışıyorlardı. Dumanlar arasında aralıksız ateş ediliyordu.

Hem kadın hem devrimciydi. Ne kadın olmak için devrimciliğinden, ne de devrimci olmak için kadınlığından vazgeçmenin doğru olmadığını savundu ve yeni kadın kimliğiyle devrimci olmanın hem teoride hem de pratikte açılımını yaparak kendi yaşam pratiğiyle geleceğin özlenen kadınının müjdecisi oldu. Hem sistemin yarattığı kadına hem de erkekleşen kadın olgusuna karşı savaşıarak öncüleştirdi.

O gece Berna’nın hafızasına kazındı. Ölüm orucunun zayıf düşürdüğü bedeni gazların, bombaların, kurşunların altındaydı. Yoldaşları, Berna ile birlikte ölüm orucunda olanları kendi bedenlerini siper ederek korumaya çalışıyorlardı. Ve tutsaklar nefes almakta bile zorlanırken slogan atıyorlardı.

Direniş tüm cezaevlerinde sabahın ilk ışıklarına kadar sür-

dü. Sabah olduğunda saldırının vahşet görüntüleri ortaya çıkmış, otuz tutsak öldürülmüş, yüzlerce yaralanmış, onlarcası öldürülmüş, kolu bacağı kırılmış bir şekilde gözlerini F tipi hücrelerde açmışlardı. Aileler şoktaydı.

Cezaevlerinin kapısında çocuklarından bir haber almak için umarsızca bekliyorlar, ölüm haberleri geldikçe gözlerindeki umut ışığı yavaş yavaş sönüyordu.

Ölüm orucunda olanların bir kısmı da yerlerde sürüklenerek zorla hastanelere nakledildi. Berna da onların içindeydi. Direnişine orada da devam etti. Komaya girmeden önce yetkililerin görmesine izin verdiği annesine “komaya girdiğimde bana müdahale etmelerine izin verirsen seni asla affetmem” diyordu. Ve komaya girince annesine rağmen Berna’ya zorla müdahale edildi.

Üniversiteden hapishaneye, hapishaneden yurtdışına uzanan, yaşamı tüm halleriyle kucaklayan bir devrimciydi o.

Direnişine zorla müdahale edilmesine rağmen teslim olmadı. Şartlı tahliye edilirken aklı içeride kalan yoldaşlarındaydı.

Zorla müdahaleden dolayı ciddi sağlık problemleri yaşamasına rağmen o, dışarıda “direniş evleri”nde ölüm oruçlarına devam eden yoldaşlarının yanındaydı.

Kısa bir süre sonra çeşitli ne-

denlerden dolayı yurt dışına çıktı. Onun için yeni ama yine örgütlü mücadeleye adanmış bir süreç başlıyordu. Bir yoldaşı Berna'nın yurtdışındaki ilk zamanlarını anlatırken "Yunanistan sokaklarını adımlarken incelen bedeni ile yüzü hep ülkeye dönüktü." diyordu. Geride bıraktıklarının burukluğu ile yeni görev alanının heyecanı içiçedir onda.

Bu dönemde "Demokratik Kadın Hareketi'ni İnşa Edelim" adıyla yıllarca üzerinde derinleştiği kadın sorunu ve mücadelesine dair tüm bilgi birikimlerini bir broşürde topladı. Bu çalışma örgütlülük içerisinde kadın sorununun kavranması konusunda şimdiye kadar yapılan en derinlikli ve özgün çalışmaydı ve yüzlerce kadınla buluştu. Bunun etkisi ile bir kadın örgütlülüğünün varlığına duyulan ihtiyaç doğrultusunda ilk kez eyleme geçilerek somut adımlar atıldı. Ülkede bu gelişmeler yaşanırken Berna da bu gelişim sürecini yurt dışından heyecanla takip ediyor, Devrimci Enternasyonalist Hareket (DEH) ve Avrupa Demokratik Haklar Konfederasyonu (ADHK) içerisindeki aktif sorumluluklar almanın yanında Demokratik Kadın Hareketi'ne yönelik somut adımların bir ayağını da Avrupa'da örmek için çaba harcıyordu. Bu amaçla Almanya başta olmak üzere Avru-

pa'nın birçok ülkesini dolaşarak kadınlara yönelik etkinlikler, söyleşiler vb. organizasyonlar içerisinde yer aldı. İçinden yükselen enerjinin dur durak bilmez coşkusuyla sorumluluklarını yükleniyor ve her seferinde yapılması gereken yeni şeyler üretmek için yeni açılımlar sunuyordu.

O yoğun süreci bir yoldaşına "Sürekli yollardaydım. Şehirler ve ülkeler arası trenle yolculuklardı yaşamım. Yorucu ama bir o kadar da güzeldi. Başardık, şimdi birçok şey yerli yerine oturdu." diyerek anlatıyordu.

Berna, kalıplara sığmayan, devrimci ilişkilerini dar alana sıkıştırmayan ve gittiği her ülkede farklı örgütlülüklerden insanlarla ve aydınlarla ilişkiler geliştirerek ortak çalışmalara imza atan enternasyonalist bir devrimciydi.

Avrupa'da Rosa adıyla tanınıyordu ve Rosa olarak birçok insanın hayranlığını ve sevgisini kazandı. Farklı kültürlerden ve coğrafyalardan insanlarla ortak çalışmalar yaparken, küçük aralarda ülkesini ve mücadelesini paylaşıyordu. Anlattıkça yüreğindeki özlem açığa vuruyordu kendini.

Berna, Halk Savaşı'na yürekten bağlıydı ve bir gün ülkesine dönerek bu savaşın içerisinde yer alma noktasında ısrarcıydı. Bu özlemini gerçekleştirmek için çıktığı yolculuk, onun son yolcu-

luğu oldu. 17 Haziran 2005 tarihinde Dersim'de eşi Okan'ın da içinde yer aldığı on altı yoldaşıyla beraber devletin silahlı kuvvetlerince düşürüldükleri pusuda, atılan onlarca bombayla öldürüldü.

Rosa olarak tanıdığı Berna'nın ölümüyle derinden sarsılan insanlardan biri olan Amerikalı Maoist gazeteci Li Onesto, onun için yazdığı yazı da "Rosa'dan çok şey öğrendim ve daima onun yaşamından ve kahramanca ölümünden ilham alacağım." diyordu.

Yaşamının her karesinde mücadeleyi hücre hücre özümseyerek biz kadınlara hem devrimci hem kadın olmanın imkansız olmadığını, ancak uzun ve istikrarlı bir mücadele ile düşünüyorduk, yeni kadınlara dönüşülebileceğini kendi yaşam pratiğiyle ispatladı.

Bizler, mücadele yürüttüğü her alana bir kadının inceliğiyle kızıl nakışlar işleyen bu sıradışı devrimci kadından, mücadele yürüttüğü süreç içerisinde halk sevgisiyle bütünleşen yaşam pratiğinden olduğu gibi, gidişindeki görkem ve cesaretinden de öğrenmeye devam edeceğiz. İşte onu ölümsüz kılan, yaşamındaki üretme iradesiyle ölümün sessizliğini ve karanlığını yırtan, bizlerle bütünleşerek çoğalan Berna'nın olacaktır.

TOPLUMLA MÜCADELE YASASI

Türk Ceza Kanunu'nun değiştirilmesinden itibaren çokça tartışılan Terörle Mücadele Yasa Tasarısı şu anda meclis gündeminde. Ceza Kanunun değiştirilmesi aşamasında zina tartışmaları yaratılarak Yasanın hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı yeni düzenlemelerinin üzerine perde çekilmişti. Bu düzenlemeler, Ceza ve Güvenlik Tedbirleri hakkında Kanun ve Ceza Muhakemeleri Kanunun özellikle "örgütlü suçlar" için oldukça ağır, eşitlik ilkesine aykırı, insan hak ve özgürlüklerine aykırı ayrımcı maddeleriyle desteklenmişti. Ancak, siyasal iktidarın bununla yetinmediği, tatmin olmadığı açık. Çünkü, söz konusu tasarıyla "terör" tanımıyla ve onlarca yeni suç tipleri yaratarak "muhtemel suçlular"ın cezalandırılması amaçlanmaktadır. Bu muhtemel suçluların bu dergiyi çıkaran kadınlar gibi bu derginin okurları ve bu dergiyi yaygınlaştırmaya çalışan her bireyin olabileceği konusunda şüphe olmama-

lıdır. Şu anda bu tasarının özgürlüklere dönük saldırıları yok sayılarak Abdullah Öcalan'ı serbest bırakabileceği ihtimali yönündeki tartışmalara taraf olunmaktadır. Ve ne yazık ki, devletin ve milletin huzur ve güvenliğini yeterince sağlamayan bir tasarıymış gibi toplum aldatılmaya çalışılmaktadır. Sanki yasa koyucular kişi hak ve özgürlüklerini yeterince sağlamışlar da güvenliği de biraz olsun düşünceleri gerekirmiş gibi trajikomik bir oyun sahnelenmektedir. Ancak artık bu oyunu bozmak ve bu pervasızlığa bir dur demek gerekir.

TMY tasarısının sadece belli kesimleri hedef aldığı düşünülmemelidir. Özü ve amacı itibari ile bütün toplumu ve toplumsal dinamikleri hedef almaktadır. Nitekim, "terör" suçu için cebir, şiddet ve tehdit şartının aranmaması, bu tasarının mantığını açıkça ortaya koymaktadır. Böylelikle herkes potansiyel terörist olarak gö-

rülmektedir. Örneğin, bugün Mehmet Tarhan'ı desteklemek, vicdani red hakkını savunmak, bu tasarıya göre bir terör suçudur.

Tasarı örgütlü suçlarda örgüt üyeliği, yöneticiliği ve örgüte yardım suçunun yanında örgüt faaliyetini düzenlemek gibi bir suç tipi yaratarak, bu kişilerin örgüt yöneticisi gibi cezalandırılacağını belirtmektedir. Örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca örgüt üyeliğinden de cezalandırılacağını öngörmektedir. Yine örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım eden kişilerin örgüt üyesi gibi cezalandırılmasını öngörmektedir. Tüm bunlar suç ve cezanın şahsiliğinin açık bir ihlalidir. Tasarı, terör örgütünün propagandasının yanında örgütün amacının propagandasını yapan kişiyi de cezalandırma yoluna gitmektedir. Bu durumda illegal bir örgütün siyasal söylemleriyle örtüşen düşüncelerinizi açıkladığınız durumda

örgütün amacının propagandasını yapmaktan cezalandırılabilirsiniz.

Örneğin, bugün DKH kadınların devrimle özgürleşeceğini ifade ediyor, hepimizin bildiği gibi birçok illegal örgütlenmeler de kadınların devrimle özgürleşeceğini ifade ediyor. Bu tasarıya göre bu fikri savunmak, ifade etmek terör örgütünün amacının propagandasını yapmak anlamına geliyor. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal meseleler hakkında fikir yürütmek tamamıyla yasak. Artık yasa uygulayıcılarının insafına, keyfine ve yorumuna terk edilmiş sınırları belli olmayan bir durumla karşı karşıyayız. Tasarı, “örgütün amacına yönelik afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçlerin taşınması veya bu nitelikte slogan atılması veya ses cihazları ile yayınlanması veya örgüte üye kazandırmaya yönelik faaliyetlerde bulunulması” halinde de bir yıldan 3 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Bunların yayın yoluyla işlenmesi halinde verilecek cezayı yarı oranında arttırıyor. Bu maddeler başlı başına bütün demokratik kitle örgütlerini ve sivil toplum örgütlerini terör suçlusu olarak değerlendirebilecek niteliktedir.

Tasarı, savunma hakkına aykırı bir şekilde gözaltına alınan kişinin durumu hakkında Cumhuriyet Savcısı’nın emriyle sadece bir yakınına bilgi verilmesinin, gözaltı süresince sadece bir avukatın hukuki yardımından yararlanabilmesinin, avukatıyla görüş-

me hakkının yirmi dört saat kısıtlanabilmesinin, avukatın dosya inceleme hakkının kısıtlanabilmesinin ve avukatıyla iletişimin denetlenmesinin yolunu açmaktadır.

Tasarı yaşam hakkının açık bir ihlali olan “terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda ‘teslim ol’ emrine itaat edilme-yerek silah kullanmaya teşebbüs

edilmesi halinde kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve orantıda, duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidir.” Şeklinde düzenlemeye yer vererek güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkisini genişletmiştir.

Tasarı ayrıca gizli soruşturmacılar görevlendirilmesi şeklinde ajan kullanımını, teknik izleme ve dinleme uygulamasını yaygınlaştırmaktadır.

Bu tasarı başta Anayasa olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi’ne, BM Ekonomik Kültürel ve Sosyal Haklar Sözleşmesi’ne, BM İşkencenin Ön Sözleşmesi’ne ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin İnsan Hakları ve

“Terörle Mücadele” Hakkındaki ilkelerine de aykırıdır. Tasarı Anayasanın 2. maddesine(insan haklarına dayalı, laik, demokratik sosyal hukuk devleti hükmüne),

5. maddesine, 10.maddesine(eşitlik),11. maddesine(kanunlar anayasaya aykırı olamaz), 13. maddesine(temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması koşulları), 17. maddesine (kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı), 19. maddesine(kişi hürriyeti ve güvenliği), 20. maddesine(özel hayatın gizliliği), 22. maddesine(haberleşme hürriyeti), 25. maddesi (düşünce ve kanaat hürriyeti), 26. maddesine (düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti), 28. maddesine (basın hürriyeti), 35. maddesine (mülkiyet hakkı), 36. maddesine (adil yargılanma hakkı), 38. maddesine (suç ve cezalara ilişkin esaslar) tamamen aykırıdır.

Olağanüstü hal durumu var sayılarak yapılan bu düzenlemeler 12 Eylül Hukukunun bile gerisindedir. Özgürlükler karşısında güvenliği esas almış bir tasarıdır. Esas olarak Terörle Mücadele Yasası gibi bir yasanın eski haliyle bile kabul edilemez olduğu iyi bilinmelidir. Bu nedenle Türk Ceza Kanunu’nda, Ceza Muhakemeleri Kanununda, Ceza ve Güvenlik Tedbirleri hakkındaki kanunun toplumsal ve siyasal varlığımıza hedef alan hükümlerin çıkarılması ve Terörle Mücadele Yasası’nın ortadan kaldırılması için mücadele etmek acil görevimiz olmalıdır.

Meme Kanseri Nedir?

Meme, süt bezleri ve burada üretilen sütü meme başına taşıyan kanallardan oluşur. Bu süt bezleri ve kanalları döşeyen hücrelerin, kontrol dışı olarak çoğalmaları ve vücudun çeşitli yerlerine giderek çoğalmaya devam etmelerine meme kanseri denir.

Meme Kanseri Risk Faktörleri Nelerdir?

Belli özelliklere bağlı olarak bazı kadınlarda meme kanseri riski daha fazladır. Meme kanserine yakalanma riskini artıran faktörleri kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

Yaş: İleri yaş önemli bir risk faktörüdür. Yeni meme kanseri tanısı konan kadınların % 70'i, 50 yaş üzerindedir. Bu nedenle, 50 yaş üzerindeki her kadın, mutlaka yılda bir defa hekime

başvurarak muayene olmalı ve mamografi de-
diğimiz meme filmini çektermelidir.

Kişisel meme kanseri hikâyesi: Daha önce meme kanseri geçirmiş ve tedavi olmuş kadınlarda, diğer memede kanserin gelişme olasılığı normal kadınlara göre 3-4 kat daha fazladır.

Ailede meme kanseri hikâyesi: Aile yakınları arasında meme kanserine yakalanmış kadınların, meme kanserine yakalanma olasılığı, diğer kadınlara göre daha fazladır. Örneğin, kız kardeşi veya annesi meme kanserine yakalanan bir kadının, meme kanserine yakalanma riski, diğer kadınlardan 2- 5 kat daha fazladır.

Daha önce meme biyopsisi yapılmış olması: Memede bir kitle nedeni ile biyopsi yapılmış ve iyi huylu bir tümör saptanmış olabilir. Bazı kanser olmayan iyi huylu tümörlerin bulunma-

sı, kanser gelişme riskini değişik oranlarda artırabilmektedir. Bu, tümörün hücresel yapısına göre değişir.

Fertil çağ süresi: Adet görmeye erken başlanması, menopoza geç girilmesi, fertil çağı uzatmaktadır. Bu sırada kadın daha uzun süre östrojen hormonu etkisi altında kalmakta, meme kanseri gelişme riski artmaktadır.

Doğurganlık hikâyesi: İlk çocuğu doğurma yaşı önemlidir. İlk çocuğunu 30 yaşından sonra doğuran kadınlarda meme kanseri görülme oranı 20 yaşından önce doğuranlara göre 2 kat fazladır. Hiç çocuk doğurmayan kadınlarda ise bu risk daha da artar.

Östrojen hormonu tedavisi görenler: Menopoz nedeni ile uzun süre östrojen tedavisi (10 yıldan fazla) gören kadınlarda, meme kanseri oranı artmaktadır. Fakat hormon tedavisi almayan kadınlarda da, kalp hastalıklarında ve osteoporoz gibi sorunlarda artış ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, menopoz yakınmalarının azaltılması amacı ile östrojen verilmesi önerilebilir; fakat bu mutlaka bir hekim kontrolü altında yapılmalıdır.

Alkol kullanılması: Fazla alkol alan kadınlarda, almayan kadınlara göre risk nispeten artmaktadır. Günde 3 bardak yüksek dereceli alkol içen bir

kadının meme kanserine yakalanma riski, hiç içmeyen kadına göre 2 kat daha fazladır.

Meme Kanseri Önlenebilir mi?

Meme kanserini kesin önle-

yen bir yöntem henüz yoktur. Günümüzde bilinen tek yöntem, erken tanıdır. Erken tanı sayesinde, meme kanserinin getirdiği sorunlar büyük oranda çözülebilmektedir. Bu sayede hastalığın kişide yarattığı hasar en aza indirilebilir, yaşam süresi ve kalitesi önemli ölçüde arttırılabilir.

Erken teşhis için bilinen en iyi ve etkili çözüm, kadınların risk durumlarına göre belirlenmiş olan muayene ve tetkik protokollerinin uygulamasıdır.

Meme Kanserinin

Erken Teşhisi Nasıl Yapılır?

Meme kanserinde erken teşhis yöntemleri, hastanın taşıdığı risk faktörlerine göre değişmektedir. Bu risk faktörlerinin arasında en başta yaş gelir. Daha genç yaşlarda ortaya çıkabilmesine rağmen, ilerleyen yaş gruplarında bu risk artmaktadır. Bu nedenle ilerleyen yaş gruplarında erken teşhis için alınması gereken önlemler, daha erken yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Yirmi yaş üzerindeki kadınlar, her ayın belirli bir döneminde kendi kendilerini muayene etmelidir. Bu muayene sırasında meme dokusunda farklılık olup olmadığı araştırılır. Eğer bir değişiklik tespit edilirse derhal bir hekime başvurulmalıdır. Bir değişiklik saptanmamışsa bile, üç yılda bir kez hekim tarafından muayene edilmelidir.

Kırk yaşına gelen kadınların, kendi yaptıkları periyodik muayeneye ek olarak her yıl bir kez hekim tarafından muayene edilmeleri gereklidir. Ayrıca her yıl veya iki yıl ara ile mamografi çektirmeleri gerekmektedir.

Muayene sonrasında Fark Edilebilecek Değişiklikler Nelerdir?

Erken teşhis için her kadının ayın belirli bir günü kendisini muayene etmesi gerekir. Her ay düzenli olarak kendisi-

ni muayene eden bir kadın, memesinde ortaya çıkan bir kitleyi çok daha erken fark eder. Elle muayene, erken tanı açısından önemlidir.

Muayene sonrasında aşağıdaki değişiklikler fark edildiğinde, gecikmeden bir hekime başvurulmalıdır:

3 Memede iki haftadan uzun süre ele gelen sertlik veya kitle

3 Meme derisinde kalınlaşma, şişme, renk değişikliği

3 Meme başında kalınlaşma, kızarıklık veya yara olması

3 Memede veya meme başında içeri doğru çekinti olması

3 Memenin şeklinde değişiklik

3 Meme başlarının pozisyonlarında değişiklik

3 Meme başında ortaya çıkan akıntı

Mamografi Nedir, Ne Zaman Çekilir?

Mamografi, muayene ile saptanamayacak kadar küçük anormalliklerin tespit edilmesi için çekilen röntgen filmidir. Adet bitimini takip eden hafta, memelerin hassasiyetinin en az olduğu zamandır. Ayrıca adet bitimini takip eden hafta, hormonal nedenlerle memelerin şişliği en alt düzeydedir ve bu sırada daha iyi sonuçlar alınmaktadır. Bu sebeplerden dolayı herhangi

özel bir durum olmadıkça, mamografi çekiminin, adet bitimini takip eden haftada yapılması önerilmektedir.

Meme Kanseri Nasıl Tedavi Edilir?

Son yıllarda meme kanseri tedavisinde oldukça önemli gelişmeler olmuştur. Birçok tedavi olanakları ortaya çıkmıştır. Bu olanaklar, hastalığın saptandığı safhaya göre değişir. Hastalık ne kadar erken safhada saptanırsa tedavi olanığı ve seçeneği o kadar fazla olur.

Günümüzde meme kanserinin tedavisinde, cerrahi girişimin birkaç farklı uygulaması vardır. Bu uygulamalar temel olarak, memenin alınmadan korunmasına yönelik olanlar ve memenin tümünün çıkartılmasına yönelik olanlar olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Bunlara ek olarak da, alınan memenin yerine, plastik cerrahi teknikler ile yeniden meme rekonstrüksiyonu ameliyatları vardır.

Erkeklerde Meme Kanseri Görülür mü?

Kadınlara kıyasla daha az görülmekle birlikte, erkeklerde de meme kanseri görülebilir. Her 100 meme kanserinden birisi erkeklerde görülür. 1993–1997 yılları arasında, erkeklerde görülen meme kanseri oranı % 50 artış göstermiştir. Bu nedenle erkeklerin de bu

konuda duyarlı olmaları gereklidir.

Dünyada Meme Kanseri Görülme Sıklığı Nedir?

Meme kanseri birçok ülkede, kadınların en korkulu sağlık sorunu olma özelliğini taşımaktadır. Günümüzde ABD’de, sekiz kadından birisi meme kanserine yakalanmaktadır. Bu oran Avrupa ülkesinde on kadında birdir. 1998 yılında Avrupa’da 1 milyon kadın, meme kanserin nedeni ile tedavi görmektedir. 2000 yılında dünyada 1 milyon kadına, yeni meme kanseri tanısı konacaktır. Dünyada her 11 dakikada 1 kadın, meme kanseri nedeni ile hayatını kaybediyor. Dünyada her 3 dakikada 1 kadına, yeni meme kanseri tanısı konuyor.

Meme Protezi Nedir?

Meme ameliyatı olmuş ve plastik rekonstrüksiyon yapılmamış kadınlar, beden görümelerini korumak amacı ile protez meme kullanmaktadır. Batı ülkelerinde bu konuda eğitilmiş protez hemşireleri, hastanın ölçülerini almakta ve uygun protezin seçimine yardımcı olmaktadır. Bu hizmet, eğitim ve deneyim gerektirmektedir. Ülkemizde bu protezlerin satışı, sıradan satış elemanlarınca yapılmakta ve ülke alım gücünün çok üzerinde ücret istenmektedir. Uygun bir organizasyonla, bu sorun çözülebilir ve ücret üçte bire düşürülebilir. Bu sayede hizmet, toplumun tüm kesimlerine yayılabilir.

Hasan Hüseyin Korkmazgil

YOLCU

Görüyorum ki, bir an önce varmak
istiyorsun oraya.
Gerginsin, kıpır kıpırsın, soluk soluğasın,
yay gibisin ey yolcu
coşkunun ne güzel, öfken ne güzel
Sana selam, sana saygı ey yolcu
Fakat düşündün mü yolunun uzunluğunu ?
Neler var yolunun üstünde,
düşündün mü?
Koşar-adım aşabilecek misin şu dağı,
geçebilecek misin bu hızla şu beli,
tırmanabilecek misin bu solukla şu sırtı ?
Ovada dikenler yollara uçmuştur,
kuru dereleri seller basmıştır,
kar yağmıştır belki o tepelere?
Böyle, uçar gibi geçip gidebilecek misin
oralardan, hemen varabilecek misin oraya ?
Belki sırtlanlar üşüşmüştür leşlere,
kuzgunlar tutmuştur belki yolları.
Belki silinmiştir ayak izleri yolcuların.
Bütün bunları düşündün mü ey yolcu?
Çünkü sen,
ne ilk yolcususun bu yolun, ne de son.
Derim ki sana:
Nehirler boyu git
Nerelerde ve niçin durgundur nehirler,

nerelerde ve niçin hırçındır nehirler,
nerelerde ve niçin mendereslidir,
nerelerde ve niçin çağlayanlı
ve de
çavlanlıdır nehirler,
gözlerinle gör, duy kulaklarınla
Gör ve duy ki,
nasıl varır nehirler denizlere
Derim ki sana :
Denize varmaktır amacı nehrin,
denize varmak, ey yolcu
Büyükse dağ, aşamıyorsa üstünden nehir,
dolanır çevresini dağın.
Büyükse kaya, söküp atamıyorsa nehir,
birikip birikip taşar üstünden,
dolanır yanını yöresini.
Yokuşa yolu, koşamıyorsa
menderesler çizer nehir.
Uçurum çıkarsa önüne, kapıp bırakır
kendini nehir, açar kanatlarını;
Varır varacağı yere, oraya denize
Derim ki sana :
Nehirler boyu git ve gör
nehirlerin nasıl yol aldıklarını
sen de bir nehirsin ey yolcu
Senin de varmak istediğin bir yer var

Gerçekten varmak istiyorsan oraya,
nehirlere iyi bak
Engeller nasıl aşılar, öğren nehirlerden
Yarı yolda yok olup gitmek değildir
amaç,
nehirler gibi akıp,
nehirler gibi ulaşmaktır oraya
Varmaktır oraya, ey yolcu
Derim ki sana :
iyi oku yolunu, avucunun içi gibi bil
Dizlerini, ciğerlerini, yüreğini sıkı tut,
iyi dengele
Ovada koşar gibi vurma kendini
dik yokuşlara
uçuruma atlar gibi bindirme kayalara
"daha koş, daha koş" diye alkış tutanlara
kanıp da, kesilip kalma yarı yolda
Dipdiri varmalısın oraya
Hız koşusu değil bu,
ey yolcu, engelli koşudur bu
Engelleri aş, gücünü koruya koruya
varmalısın oraya
çünkü oraya varmaktır amacın,
koşmak değil
Boşuna sevmedim nehirleri
Aktıkça büyümesi boşuna değil
nehirlerin
Akan büyür, ey yolcu
"erişir menzil-i maksuduna aheste giden"
demiyorum ben sana,
"tiz reftar olanın payine damen dolaşır "
demiyorum.
Böyle demiyor çünkü nehirler.
Duracaksın, dolacaksın, atlayacaksın,
aşacaksın, koşacaksın
ve varacaksın oraya, diyor nehirler.
öyle diyorum ben de
Beni dinle, beni anla ey yolcu

adım adım, kulaç kulaç
ilerliyor nehir
yoklayıp, araştırarak
tartıp, dengeleyerek
adım adım, pençe pençe
ilerliyor nehir
birdenbire koçbaşı
birdenbire ipek bir çarşaf
ve balıklar, kurbağalar, yosunlar
köprüler ve yoksul değirmenleri bozkırın
birdenbire bir uğultu
birdenbire bir kıyamet bindirip çekilerek
çekilip toparlanarak varıyor
cüceleşip devleşerek varıyor
nehirlerce kahkalarla
şarkılar söylemeliyim
nehirler gibi uzun
nehirler gibi kollu
nehirler gibi hırçın
ve yumuşak ve nehirler gibi
dur durak bilmeyen
şarkılar söylemeliyim
gitmek nehirlerle yan yana
gitmek nehirler gibi
zor nehirler gibi çetin
nehirler gibi umutlu
gitmek nehirlerden de öteye
oraya
taaa oraya
o büyük kurtuluşa
yüreğim yaralı kuşum
topla ve aç kanatlarını

MAYIS'A DÜŞEN NOTLAR

1 Mayıs Pazartesi

Otobüsteyim, şehirlerarası heyecanlı bir yolculuk, varılacak yer belli Kadıköy...

Ve işte dostların arasında, güneşin sofrasındayım. Elimde kıvılcık bayraklar, ağzımda bir kez bile şaşırmadan, daha gür haykırmak için diyaframdan aldığım güçle attığım sloganlar. Öyle bir ahenk ki "Bir tel kopar, ahenk ebediyen kesilir." diyenlere inat.

Güneş tepemizde, baharı müjdeliyor kuş sesleri, ağaçlar yeşermiş mayıs bahara tutunuyor, bahar kavgaya... Ve çoğalıyor çoğalacak, şairin dediği gibi "Yeryüzü aşkın yüzü olana dek" Ara sokaklara yığılmış kolluk güçleri, alanlar, meydanlar, sokaklar, alabildiğine kuşatılmış işçilerle, emekçilerle, öğrencilerle ve işte kadınlar... Bunu resmetmek istiyorum, hayır yazmalıyım ve yazıyorum işte tarihe, bizi yazmayanlara inat. Oysa asıl tarih yazıcıları biziz

ötesi yok. Biz ordaydık belgeseli, dünden bugüne, bugünden yarına biz oradaydık...

3 Mayıs Çarşamba

Bazı şiirler vardır, her kitaba ait durur,
Bazı şiirler ise sadece bir kitaba...

4 Mayıs Perşembe

Bugün bir arkadaş aradı. "Ne yapıyorsun?" diye sordu. "Okuyorum" dedim. Ne okuduğumu sordu, kendimi dedim... Şaşırdı. Neden şaşırdı anlamadım, her insanın arada yaptığı bir şeydir bu. Bir müsveddeye çalاکalem yazarsın, okuduğunda kendini bulursun. Bir yüzleşmedir bunun adı aslında, bir kendini arayış, sonra bir müsvedde de kendini buluş. Yani kendi yazdığın çalاکalem yazıda kendini okursun. İşin felsefesinde değilim durum bundan ibaret.

6 Mayıs Cumartesi

Kadının kadınlıktan çıkarıldığı, metaya dönüştürüldüğü reklamlar. Kadının satıldığını, şiddete maruz kaldığını, namus cinayetlerine kurban edildiğini haber yapan, kadının mağduriyeti üzerinden rant elde eden, ne paralar kıran, sözde, yapay, samimiyetsiz 'kadının sesi' programları; mide bulandıran "eğlence programları; para yarışmaları; duygu sömürücü diziler; sanal en şaklaban olanınızı ünlü yapıyoruz programları... Bacağın, kolun, göbeğin, baldırın, gözyaşının pirim yaptırdığı her türlü magazin safsataları, gına getirdi. Güneydoğu'da yaşanan olayların sıcaklığı can yakarken, düşünceye inanmayan, inanca güvenmeyen, sevdayı bilmeyen, titrek, korkak ellerin emriyle üç fidanın darağacına gönderilişi tarihe kazınmışken, yani onca acıya, onca cana rağmen bu cümbüşün devam etmesi etimi acıtıyor. Zaman utandı, gün utandı, bazılarının yüzü bile kızarmadı. Kumandayı kapalı elimin en işlek parmağı biran bile tereddüt etmedi "off" tuşuna basmaya...Ya benden geriye kalan milyonlar!!!

İnsan yaşamının değerini böylesine yitirmesi üzüntü

veriyor. Ama ne beklemediyim, kendi halkına böyle duyarsız bir hayatı dayatanlardan... Zulmün her türlüünü halkın yiğit evlatlarının bedenlerinde hunharca uygulayan

cellatlardan. Bütün bu zorbalıklar, zulümler, ölümler, adaletsizlikler, işkenceler biraz Roma, biraz Bizans, Haçlı seferleri, Hitler Almanya'sı, Viyetnam, Irak daha neler neler, tarih topyekün aklımda...

Ne bir şairim, ne bir roman yazarı, sadece düşünen, sorgulayan, anlamlandıran bir kadının ve bunun yolu şiirse, şairim; öyküyse, öykü yazarı; romansa, ben bir roman yazarıyım. Bir yanı naçar kalsa da, bir yanı her rengi gören ve yansıtan, yeşerten bir var etme biçimiyim. Adını siz koyun, şiir, eninde sonunda bir düşünme biçimidir bin yolu olan, ama akıl dışı olmayan; öykü, senden benden uzak olmayan, bir ortaya koyuş biçimi düşünceyi; roman, hayal unsurları ile dolu sanılsa da senin hayatına denk düşmez, ama onun-kine denk düşer.

12 Mayıs Cuma

Bugün olabildiğine aşığım... Sanki kanatlarım var. Bir sivrisinek kadar hafifim ve uçmak arzusundayım. Ama hüznü bir gazete küpürüyle üstüme üstüme vurulmasından korkuyorum. Oysa paylaşmak istediğim dizeler var mesela Nazım'dan:

'...Sen elmayı seviyorsun diye. Elmanın da seni sevmesi şart mı?...

Sonra Cemal Süreyya '...Şimdi sen kalkıp gidiyorsun. Git.

Gözlerin durur mu onlarda

gidiyorlar. Gitsinler

Oysa ben senin gözlerinsiz edemem bilirsin...'

Ya Edip Cansever

'...Ahmet abi, güzelim bir mendil kanar

Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar

Mendilimde kan sesleri...

Şiirleri fazlasıyla mı imgeyle boğuyoruz? Olsun aşkın yolu bir, şiirin yolu bin...

15 Mayıs Pazartesi

Duvarlar yüksek ama gökyüzü duvarlardan daha yüksektir. Bugün, ben, 17'leri çok özleyorum. Yüreğim yangın yeri, ondan olsa gerek yan flütümü 3. oktavda çalma ısrarındayım.

18 Mayıs Perşembe

Her 18 Mayıs, bir demet karanfilin toprağından sökölüşü oluyor içimde.

Ser verip sır vermeyenlerin ağıtını er geç bir gün yazacaktım. Şüphe yoktu bunda. Sanırım daha çok, pek çok ağıtlar yazmak zorunda kalacağım. Hani o giden nice şairin dediği gibi "Asıl olan, mücadelenin ve kaybın şiiri olsa gerek..." Tek bir şiirin bile önemi var dostlar.

20 Mayıs Cumartesi

Bugünlerde çok unuttuk. Geçen gün bir dostla gün-

ler öncesinden kararlaştırdığımız bir programı tamamen unutturken, bitirmem gereken bir yazıyı ve bugün bulunmam gereken bir toplantıyı da unuttum. Artık parmağıma bağladığım iplerde, avuç içime yazdığım notlarda fayda etmez oldu. En iyisi teknolojiye yararlanmak deyip, cep telefonuma hatırlatma yazmak ama onu da unuttum. Oysa unutmak korkunç bir düşmandır fikrimce... Hani, çağımızın insanının en büyük sorunudur ya unutmak... Anımsamamak unutulmanın ilk belirtileri midir? Beyin jimnastiği yaparken bunun sonu pek tabi ki duyarsızlığa da dönüşebilir fikriyle ürperiyorum. Bir toplumun kurtuluşunu; anımsamakta, böylece oluşacak tarih bilincinde görüyorum. Sanırım bu unutmak edimine karşı ciddi eğilmek ve karşı çıkmak gerekiyor. Bu insani durumun giderilmesi için durmadan anımsatmak gerekiyor. Kitapla, dergiyle, gazetesyle, türkülerle ve var olan bütün araçlarıyla. Ama beni şuan ilgilendiren toplumsal sarsıntıları getiren olayların, mücadele tarihlerinin, devrime adanmış ömürlerin unutulmamasıdır. Yoksa unutmama olgusuna bireyci bir yaklaşımla, bir sevgilinin vefasızlığını unutmak düzleminden bakmam ya da önceliğe bunu almam. Bunu nedeni de toplumsal duyarlılığı

ve belleği yoklama isteğidir. Asıl sağlanması gereken budur. Devamında bireysel hatta bireyci anımsamalarda kendiliğinden yaşanacaktır. Bu noktada da bir edebiyatçının sorumluluğu da büyüktür. Çünkü yazılan eserin kalıcılığı, unutmamayı sağladığı sürecidir. Resim içinde, sinema içinde, tiyatro içinde durum aynıdır. Sanatın her dalı toplumsal dönüşümleri, yıkımları, zulümleri unutturmamaları oranında biraz da kalıcılardır. Zaten yüz yıllardır egemenler bu yüzden türkülerden, tiyatro oyunlarından, kitaplardan korkmadılar mı? Kitapları yaktılar, tiyatro oyunlarına yasaklar koydular, türkülerimizi söyletmez oldular. "Unutmak, ihanettir!" bunu bilen kan işçileri, yaşamın kumaşından kaç takım ölüm çıkar, hesaplayıp, büyük cenaze törenlerine hazırlanmadılar mı? Ama hesaba katmadıkları bir şey vardı, oda unutturmayacağız yemini edenlerdi. Çünkü unutmak, toplumsal ve kültürel bir yıkımdır ve biz ne unuttuk ne de bağışladık...

24 Mayıs Çarşamba

Heykel; öyle de yapsan olur, böyle de yapsan... Taştan, mermerden oyarsın, çividen demirden döküyorsun, çanak-çömlekten büküyorsun, hepsi olur... Tepe noktaya bir yere

koyarsan süs olur, fırlatıp atarsan çöp olur.

27 Mayıs Cumartesi

Henüz erken belki, ama bir öz yaşam öyküsü yazmak arzusunda'yım. Neden bilmem, belki de bir kadın olarak, kendimi tanımlamak ve kendi deneyimlerime ve emellerime yabancı ya da düşman olduğumu düşündüğüm bir dünyaya kendimi sunmanın bir yolu olabilir bu.

Jane Marcus birçok anlamda başarılı olan bir kadından söz eder ve der ki: onların kamusal dünya ile ataerkil tarihi kendi adlarını ve yapıtlarını silmesi korkusu ve bilinci içinde anılarını yazmaya karar verdiler. Adı ne olursa olsun bir kendini ortaya koyuş biçimi olmalı...

29 Mayıs Pazartesi

Gün solarken göstermiş asıl inceliği

Benimki fili dansa kaldıran kelebek inceliği...

30 Mayıs Salı

Kuşun kanat bırakma döneminde yazılmış bir yazı benimki. Çünkü bazıları dedi ki bir kuş kanat çırpıyor; ama vaktisiz. Tekrar kanat çırpacağım zamanlarda buluşmak üzere...

Tarih sayfalarından... Kadınlardan...

"....Eşitlik hakkı elde etme yönünden kadınların ferahlaması, politik özgürlük için yapılan bir savaşla, bir doktora ya da diğer bilimsel dereceler sağlama ya da eşit iş için eşit ücret elde etme yoluyla kendiliğinden sağlandı. Oysa gerçekten özgür olabilmek için kadın, bugünkü biçimiyle zaman aşımına uğramış ve engelleyici ailenin yüklediği ağırlığın zincirlerinden kurtulmak zorundadır. Kadın için ailesel sorunun çözümü ekonomik bağımsızlığın tam olarak elde edilmesi ve siyasal eşitliğin kazanılmasından daha az önemli değildir..."

A. KOLLANTAI

"... Kadın emeği konusunda gerici unsurların, gerici görüşlere sahip olmaları şaşılacak bir durum değildir. Ancak son derece şaşırtıcı olan, sosyalist cephede de kadın emeğine karşı çıkmak gibi yanıltıcı bir görüşe rastlanmasıdır.... Sosyalistler şunu bilmeliler ki, mevcut ekonomik gelişmede kadının çalışması bir zorunluluktur....Sosyalistlerin herşeyden önce bilmeleri gereken şu ki, sosyal kölelik ve özgürlük ekonomik bağımlılığa veya bağımsızlığa bağlıdır..."

Clara ZETKİN

"....Abartılmış duygulanma yerine disiplin; boyun eğme ve kişiliksizlik yerine özgürlük ve bağımsızlığa değer verme; sevdiği erkeğin görüntüsüne girmek ve onu yansıtmak için saf çabalar yerine kendi bireyini kanıtlama; ikiyüzlü temizlik maskesi yerine yeryüzü sevinçlerindeki haklarını isteme; sonunda, aşk hikayelerini yaşam içinde sınırlı bir yere koyma; yeni kadının uğraşları bunlardır. Önümüzde duran, erkeğin gölgesi durumundaki dişi değil, kendinde bir kişilik olan yeni kadındır..."

A.KOLLANTAI

".... Köle olmak kadar despot olmak da kötüdür;

kadınların baskı altında

tutulması kadınları olduğu kadar erkekleri de alçaltır..."

Juliet MITCHELL

Kitap Tanıtımı:**Seni Halk Adına Ölüme Mahkum Ediyorum****Mitka Gribçeva Ogniana****Mücadele içinde
özgürleşen bir kadın**

Yaşamlar vardır
Kabına sığmayan
Tekleştikçe yalnızlaşan
Paylaştıkça çoğalan yaşamlar

İşte o yaşamların birinde çıkar karşımıza Mitka Gribçeva. Bir yerlerden tanıyoruzdur biz onu. Kimi zaman en yakınımızdaki zannederiz, sarılıveririz hiç düşünmeden. Sonra Ogniana oluverir ve başlar yaralarımızı sarmaya.

Bulgar yazar Mitka Gribçeva'nın iz bırakan eseri "Seni Halk Adına Ölüme Mahkûm Ediyorum!" insanlık adına savaşta ölenlerin anısına yazıldı. II.Emperyalist paylaşım savaşının devam ettiği yıllarda Bulgar halkının haklı direnişini konu alan eser, besleme olmayı kabul etmeyerek evden kaçan ve kendi destanını kendisi yazan partizan bir kadının hikâyesiyle buluşturuyor bizi. Hitler faşizminin sınır tanımaz saldırganlığı, dünyanın her yerinde olduğu gibi Bulgar topraklarında da halkın örgütlü gücüyle

karşılaşırken, işçilerin sınıf bilinciyle bir araya gelerek oluşturdukları örgüte Mitka Gribçeva da katıldı.

Mitka, kendi ayakları üzerinde durmayı tercih ettiği andan itibaren en ağır işlerde çalışmaya daha on bir yaşındayken bir kiremit işçisi olarak başladı. Kadın ve çocuk emeğinin düşük ücretlerle satın alındığı işyerlerinde daha o yıllarda bazı haksızlıkların farkına varmış; fakat bunlara karşı ne yapacağını bilmeden devam ediyordu yaşamına. Bütün zorluklara karşı yaşamlarını sürdürmek zorunda olan işçi kızların tek mutluluklarını bakın hangi cümlelerle anlatıyor Mitka Gribçeva:

"Bir avuç kavrulmuş çekirdek, tatlı bir gevşeklikle göz açtıran sıcak bir bahar güneşi ve yarın günlerden pazar, çalışılmayacak düşüncesi, bir işçi kızın kendisini mutlu hissetmesi için yetmez mi hiç?"

Bu pazar gezintilerinin İşçi Gençler Birliğiyle (RMS) tanıştık-

tan sonra farklılaşacağını nereden bilebilirdi. Artık o da, işçilerin ve köylülerin örgütlü mücadelesine katılmış ve başarılı bir örgütçü olmuştu.

O zamanlarda mücadeleye katılmayan kadınların yaşamlarını daha iyi tahlil edebiliyordu:

"Şimdi belki de sadece çocuklarımı, çamaşırı, tavukları düşünürdüm. Bunları aklımdan geçirmek bile ürpertti beni. Kız arkadaşlarımın çoğunun kaderi gerçekten acıktı ve işte bu kaderi değiştirmek için de binlerce kişi savaşıp güç olan yolları tutmuşlardı."

Mitka'nın annesi de 'kaderi kötü olanlar'dandı.

"Önce babasının, sonra kocasının, sonra da çocuklarının kölesi olmuştu anam ve en basit, en ufak insanlık mutluluğu göremeden gözleri açık gitmişti." diyen Mitka, ne babamın kızımı ne kocamın karısı ne de çocuklarımın annesiyim diyerek yola çıkanları selamlı-

yordu bu sözleriyle.

Girdiği bütün işlerde aynı başarıyla partisi adına faaliyet yürüten Mitka Gribçeva ve tanıştığı partili arkadaşı Dimitir hayatlarını birleştirme kararı alıyorlar. Dimitir'in yakalanıp kampa gönderilmesinin ardından o da illegal yaşamın kapılarını aralıyor. Artık yeni adı Ognyana'dır ve savaşçı grubundadır.

"Hain!

Ben bundan daha korkunç, daha kötü bir söz bilmiyorum.

Birtakım insanlarla birlikte çalışacaksın, birlikte gülüp eğleneceksin, gözlerinin içine bakacaksın, ellerini sıkacaksın, sonra yalnız başına kalıp karanlıklar gölgeyi gizleyince, gizlice düşmanın yanına koşacaksın..."

Ama tüm hainlerin sonu halk adına ölüme mahkûm edilmektir. Savaşçı grubu bu nedenle birçok halk düşmanını cezalandırdı. Mücadelesini bir partizan olarak sürdüreceğini öğrendiği günün mutluluğunu bugün bile anımsadığını söyleyen Ognyana, mücadelesini yeni bir döneme evrildiği günlerde bu dönemi şu cümlelerle anlatıyor:

"Partizan yolları! Asfalt döşeli değil bu yollar; tehlikeli viraj işaretleri, kaç kilometre yol geçtiğini ve daha ne kadar kaldığını gösteren işaretler de yok bu yollar da. Bir yerden diğer yere kadar yürüdüğün yol saatle bile ölçülüyor."

Evet, doğrudur gerçekten. Bu yollar tehlikeli, bu yollar bilinmez çıkmazlarla doluydu belki; ama birey olma savaşımı içinde olan bir partizan kadın için bu yollar

Bulgar yazar Mitka Gribçeva'nın iz bırakan eseri "Se ni Halk Adına Ölüme Mahkûm Ediyorum!" insanlık adına savaşta ölenlerin anısına yazıldı. II.Emperyalist paylaşım savaşının devam ettiği yıllarda Bulgar halkının haklı direnişini konu alan eser, besleme olmayı kabul etmeyerek evden kaçan ve kendi destanını kendisi yazan partizan bir kadının hikâyesiyle buluşturuyor bizi. Hitler faşizminin sınır tanımaz saldırganlığı, dünyanın her yerinde olduğu gibi Bulgar topraklarında da halkın örgütlü gücüyle karşılaşırken, işçilerin sınıf bilinciyle bir araya gelerek oluşturdukları örgüte Mitka Gribçeva da katıldı.

aynı zamanda birer kurtuluş taşlarıydı.

'Yatak'lardan söz ediyordu Ognyana. Dost ellerin yardımından söz ediyordu. Bu dost eller illegal yaşamında onunla evini, ekmeğini ve daha da önemlisi yüreğini paylaşmıştı. Ve bütün yoldaşları onun için ayrı bir öneme sahipti. Bazı buluşmaların, son kucaklaşmalarla, son el sıkışmalarla, son defa göz göze gelmelerle sonlandığının acısını anlatıyordu cümleleriyle.

Mücadele içinde erkekleşerek tutunabilmek... Birey olma mücadelesinin sınıf mücadelesiyle paralel yürütülmediği zamanlarda karşılaştığımız en büyük sorunlardan biri. İşte o sorunu bire bir yaşayan Mitka, bizlerle paylaşıyor bu gerçeği, kendine has cümleleriyle.

"Kılık kıyafete, süslenmeye önem verenlerden değildim, köyden öyle gelmiştim. Sonra parti-

nin de etkisi altında kalınca bu tutumum daha da güçlenmişti. Geçirdiğim güç hayatın, fırtınalı, boralı hayatın dış görünüşüne de, yürüyüşüme de etkisi oldu. Adımlarım kadına yaraşır adımlar değildi, daha sert daha erkekçeydi..."

"Zaferden sonra" diyordu Ognyana, çok sık kullanıyordu bu kelimeleri. Çünkü düşmanla nice burun buruna gelmelerin ardından kurtulmayı başarmış ve bu yolda zaferi görebilen nadir insanlardan biri olmuştu. Ama kendisinin de belirttiği gibi bu son, onun için yeni bir başlangıç olmuştu. Artık devrim sonrası görevleri için kollarını sıvamıştı.

Kadının geri plana itildiği, mücadeleden soyutlanmaya çalışıldığı, geleneksel roller etrafına hapsedildiği günümüzde ille de mücadele diyenlerin mutlaka okuması gereken bir kitap. U

Bu Senin Düşün Olmalı....

Hayatın bütün kahreden fotoğraf karelerine göz yaşı dökmek...
Çocuk kahkahalarının çığlıklara teslim edildiği bir savaş günlüğüne
bakıp, gecelerce uykusuz kalmak
bir çiçeğin güne bakışını unutup,
ağlamaktan gözleri şişmiş,
ışksız sokaklarda,
hiç bitmeyen bir kadehin içinde kendini yitirmek ...
bir fahişenin boyalı yüzü ardına gizlenmiş hüznünü
kahkahalarında bulmak...
yağ ve kirden yüzü seçilmez olan çocukların
boyalı elleriyle bir ekmeğin mutluluğunu taşıdığı,
gece kondu evlerinin titreyen ışığını utanarak seyretmek...
tek gecelik sevişmelerin gölgesinde ömürlük sevdaların düşünüy
kurmak...
karanlık hücrelerde bir sigara dumanının ısisına,
sevgiliye sarılır gibi sarılmak...
ağız dolusu gülmeleri unutmuş öykülerin,
yarım kalmış şiirlerin
yalnızca acı veren mısralarında, yaşamı solumak...
bedenleri bombalara teslim olmuş,
her şeyini sesini yitirmiş ağıtlara gömen anaların
kurumuş memelerine saldırmak açlığı unutmak istercesine...
ve tüm özlemlerini
cam bir şişe içinde
okyanusun orta yerinde bırakmak...
yaşam denilen şey bir ömürlük acı ve ayrılıklar toplamı gibi...
ve bir umutsa beni hala ayakta tutan
bu senin düşün olmalı...

Göçerken sevdiğilerinizle iklimsiz mevsimlerden
yılmak nedir bilmedik...
kanatlarımızı vucutlarımızı gömerken yünük
derinliklerine,

gördük ufuk çizgisinin ardındaki mevsimi
görmezden gelemezdik...
ve kapatılınca kapılar...
biz ona gidemese de,
Bahar bize gelir dedik...

DİPRENDİMİZ

CAMIMIZ
HALK SAVAŞINA
FEDA OLSUN